

Latife Tekin'den iki yeni roman!

Latife Tekin kitaplarında ormanla hasbihal

Latife Tekin yine 'ucuz ömürleri' yazıyor

Yarının ve kadınların sitemkâr selamı

Latife Tekin'in tanıklığından çıkan hikâyeler

Latife Tekin Sürüklenme ve Manves City'i anlattı

8

Latife Tekin yine 'ucuz ömürleri' yazıyor

Pınar Ögünç

16

Latife Tekin'den iki roman: Yarının ve kadınların sitemkar selamı

Adalet Çavdar

23

ÇEVİRİ'den kitap çevirmenlerine örgütlenme çağrısı

30

Çocukluk ırkçılığa manidir!

Adnan Saraçoğlu

34

Taşrada kadın direniyor: Temizlik günü yok!

Seçil Büker

11

Latife Tekin: Kötülüğün görünür hale gelmesi bertaraf etmek için bir fırsat

Anıl Mert Özsoy

20

Latife Tekin kitaplarında ormanla hasbihal

Fatma Zehra Fidan

24

Ayberk Erkay: Dramatik yazında şiddet tiyatroya şekil veriyor

Soner Sert

32

Tanıdık bir fotoğraf albümü: Ayşen Işık'tan Kör Dövüşü

Nida Dinçtürk

37

Etkinlik, Çok Okunanlar, Duvar'dan Oku

Sayı: 32 | Kasım 2018

Yayın Sahibi**AND Gazetecilik ve Yayıncılık,
San. ve Tic. A.Ş. adına**
Vedat Zencir**Genel Yayın Yönetmeni**

Ali Duran Topuz

**İcra Kurulu Başkanı ve
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü**

Ömer Araz

Yazı İşleri Müdürü

Cennet Sepetci / Anıl Mert Özsoy

Kapak Tasarım

Ersan Uğur Gör

Katkıda Bulunanlar Emek Erez, Pınar Ögünç, Anıl Mert
Özsoy, Adalet Çavdar, Fatma Zehra
Fidan, Fatma Zehra Fidan, Adnan
Saraçoğlu, Nida Dinçtürk, Seçil
Büker**Yönetim Yeri:**Maslak Mahallesi Ahi Evran Cad.
Nazmi Akbacı İş Merkezi 233-234
Sarıyer/İstanbul
Santral (212) 3463601, Faks (212)
3463635e-mail: info@gazeteduvar.com.tr
Duvar Kitap'ta yayımlanan yazı,
haber ve fotoğrafların her türlü telif
hakkı AND Gazetecilik ve Yayıncılık
Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye aittir. İzin
alınmadan, kaynak gösterilmeden ve
link verilmeden iktibas edilemez.

Merhaba,

12 Eylül 1980 askeri darbesiyle birlikte Türkiye'deki entelektüel düşünce keskin bir zorbalıkla karşı karşıya kaldı. İşçi sınıfının mücadele alanları antidemokratik yöntemlerle yok edildi. Bu atmosfer dönemin sanatına ve düşünme biçimine de sirayet etti. Kuşkusuz, 80 sonrasında en dikkat çeken yazarlarının başında Latife Tekin geliyor. Yaşadığı coğrafyayla, içinde bulunduğu sınıfla hem politik hem de sanat alanında birlikte yürüyen Latife Tekin, kendine has okurunu oluşturdu. Bugüne dek kaleme aldığı romanlarda ezen-ezilen çelişkisi ekseninde anlatısını şekillendiren Tekin, 9 yıl aradan sonra, bir yazar jesti yaparak, Sürüklenme ve Manves City adını taşıyan iki romanla birlikte okur karşısına çıktı.

Pınar Ögünç, Emek Erez, Adalet Çavdar ve Doç.Dr. Fatma Zehra Fidan, Manves City ve Sürüklenme özelinde Latife Tekin'in edebi derdini ve zamanının edebiyatla ilişkisini kaleme aldılar.

Bunun yanı sıra Duvar Kitap'a konuşan Latife Tekin, sınıf çelişkisinin edebiyata ve toplumsal yapı üzerindeki etkilerine değindi.

Soner Sert, İmge Kitabevi Yayınları "Çağdaş Tiyatro Kitaplığı" yayın yönetmeni Ayberk Erkey ile sohbet etti. Erkey "Son dönemde, Batı edebiyatında, özellikle dramatik yazında şiddet, belki de hiç olmadığı kadar işlenir oldu. Hemen her coğrafyada, oyun yazarlarının genel anlamda yapmış oldukları ve görebildiğim kadarıyla yapmayı sürdürdükleri bir tercih bu. Dolayısıyla onların bu tercihi, tiyatronun bugününe şekil veriyor ve kaçınılmaz olarak beni de bu tercihi yapmaya, yani onların bu tercihinin aracı olmaya bir anlamda mecbur bırakıyor" dedi.

Ayşen Işık'ın Sel Yayınları'ndan çıkan ilk öykü kitabı Kör Dövüşü, hayatın içinde duruşu, kısa ve öz öyküleri ile adeta birer fotoğraf karesi netliğinde. Kör Dövüşü'nü okumak, tanıdık bir fotoğraf albümünü karıştırmak gibi... Nida Dinçtürk'ün kalemiyle Duvar Kitap sayfalarında...

Seçil Büker ve Adnan Saraçoğlu bu sayımızda yazıyla katkıda bulunan diğer isimler oldu.

Marifet iltifata tabidir. İyi okumalar!

Anıl Mert Özsoy

Latife Tekin'in tanıklığından çıkan hikâyeler

Latife Tekin kıyıda kalmışları konu ediyor, bu kıyı hem mekânsal anlamda hem de sınıfsal olarak karşımıza çıkıyor. Gündemin çok az bir kısmında yer bulabilenlerin, politikacıların koca koca bağırıltıları arasında sesi çığlığa dönüşemeyenlerin veya doğa ve hayvan gibi hakları hiç edilenlerin hikâyesini anlatıyor. Böylece Tekin'in gözünden bakıyoruz bir de hayatlarımıza, zoraki olarak düştüğümüz yollara, hapsedildiğimiz ve çoğu zaman çıkışsız hissettiren karanlığa.

Dünyanın ve coğrafyamızın doğal çevresi gözlemleyemediğimiz bir hızla değişiyor. Özellikle kendi coğrafyamız üzerinden baktığımızda memleket kocaman bir inşaat alanını andırırken, beton makineleri devamlı hayatımızın üzerine harç atıyor. Makinalar dişlerini toprağa sapladıkça, doğa, hayvan, insan yaşamı tehdit altına giriyor. Bu konularda gördüklerimiz daha çok merkez konumlu mekânlarda gerçekleşen yıkım, oysa bir de o bilindik şarkıda söylenen "gitmesek de görmesek de" bizim olduğumu iddia ettiğimiz yerler var. Ayrıca bahsettiğimiz bu değişikliklerin topluma ve bireye de yansıması oluyor elbette çünkü doğal çevrenin değişimi topluma, toplumun değişimi de bireye yeni yükler getiriyor. Bu nedenle yok olan sadece ağaç, hayvan ve insan da olmuyor böyle durumlarda, hayata dair anlam da uçup gidiyor. Aidiyetsizlik, yersizlik duygusu, çabanın anlamsızlığı ve karmaşanın getirdiği daimi huzursuzluk sarıyor bünyemizi çünkü -biraz da doğamız gereği- beton kokusuna değil

Emek Erez

toprak kokusuna yatkınız, inkâr edip dursak da doğanın parçasıyız. Bu nedenle işte tutamadığımız, ânını yakalayamadığımız, bir hızın içerisinde ortaya çıkan tüm bu değişiklikler, yıkım, yok ediş, kendi hiçliğimizi de çağırıyor.

Latife Tekin, uzun diyebileceğimiz bir aradan sonra okurun karşısına “Manves City” ve “Sürüklenme” adlı iki kitap ile çıktı. Bu metinlerde yazar, ayrı ayrı mekânlar ve karakterler üzerinden, o “gitmesek de görmesek de” olarak adlandırılanı bozarak, görünür hâle getiriyor. Değişimin getirdiği toplumsal, bireysel ve çevresel yıkımı anlatısına taşıyan Tekin’in romanları, bu nedenle yukarıda bahsettiklerimizi anımsatıyor. Yazar, iki kitabında da sosyolojiyi kurguya taşıyor âdeta. Çünkü anlatılanlar, derin bir gözlemlemenin, orada olmanın, sıkıntıyı duymanın hissini bırakıyor, bahsettiği mekân ve karakterler üzerinden yazar, bir bakıma bize hakikatin sesini duyurmaya çalışıyor.

Tekin, yaşananların üzerimize yansıttığını, bir roman anlatısına dönüştürerek, yoksulluğu, yalnız bırakılanı, kırılanı sadece insan merkezli bir anlayışla değil, dünyanın tüm türlerini dâhil ederek anlatmaya çabılıyor. Bu nedenle sadece insan çığıllıkları duymuyorsunuz bu iki metni okurken, aynı zamanda bir zeytin ağacının hissettiğini, kuyuya düşen bir domuzun çaresizliğini de yaşıyorsunuz.

O KÜÇÜK ŞEHİR: ERİCE

“Manves City” de küçük bir beldenin kapitalist şirketlerin elinde heder oluşunu okuyoruz. Asıl adı Erice olan bu küçük şehrin adına varıncaya kadar geçirdiği değişim, hüznü bir şekilde anlatıda yer alıyor. Bir mekânın doğasının, çevresinin, geçim biçiminin aniden değişimi oranın yaşayanlarını da etkiler ve bu insan, hayvan, doğa ayırmaz. Hele ki sadece kâr hedefleyen şirketlerin uygulamalarıyla başlarsa durum, içinden çıkılmaz varlık sorunlarına da yol açabilir. Tekin, “Manves City” de yaşananları birey üzerine bıraktığı yüklerle birlikte romana taşıyor: Kapitalist çalışma şartlarını, insanları bir makine gibi gören, tuvalete gitmek gibi insani ihtiyaçların bile talep edilerek elde edildiği, varlığın tek anlamının kodlar olduğu, vahşi kapitalist kölelik düzenini, yani içinde bulunduğumuz zamanın sıkıntısını metnine yansıtıyor. Her yerde olduğu gibi Erice’de de direnenleri görüyoruz, küçük küçük çabalarla umudu taşıyan, bir şeylerin ters yönde de değişebileceğini hatırlatan bu karakterler, metnin okura yükleyebileceği karamsar havayı biraz dağıtarak, kasvetin üzerine küçük güneşler doğuruyor. Direnmenin, ufak da olsa bir şeylere müdahil olmanın hazzını anımsatıyor. Ancak bunun kolay olmayacağını, düşmanın her türlü kurumla karanlık

‘Her yerde olduğu gibi Erice’de de direnenleri görüyoruz, küçük küçük çabalarla umudu taşıyan, bir şeylerin ters yönde de değişebileceğini hatırlatan bu karakterler, metnin okura yükleyebileceği karamsar havayı biraz dağıtarak, kasvetin üzerine küçük güneşler doğuruyor.’

“Manves City”de işlenen mekânsal değişim, kapitalist şirketler, güvenlik kurumları ve devlet arasındaki derin ilişkiler “Sürüklenme”de daha çok gözümüzün önüne geliyor, çünkü kirlenmiş bir hayat iyi şeyler getirmiyor ve bu da daha fazla şiddete kitap özelinde daha çok ambulans sesi duymamıza sebep oluyor.’

ilişkilerini, haksızlığı, adaletsizliği devamlı hatırlatıyor Tekin. “Manves City” işte o uzaktaki küçük şehir, sesini duyurmak için hep daha fazla bağırarak zorunda olan, üzerine bazen HES projelerinin, bazen Nükleer Santrallerin tehdidi düşen, bazen bir gece de yüzlerce ağacı bir inşaat şirketinin makine-leriyle katledilen, bazen maden ocaklarının bazen de havaya kirli atıklar saçan bir fabrikanın kara dumanıyla gökyüzü kaplanan... Tekin bizi bu romanıyla, yoksulluğun çaresiz bıraktığı insanlar kadar doğanın yıkımıyla da buluşturuyor ve hayatımızın ortasında duran karanlıkla yüzleştiriyor.

HAYAT YOL OLUNCA: SÜRÜKLENME

Diğer roman “Sürüklenme” ise yukarıda bahsettiklerimizi şuradan yakalıyor fikrimce, tüm bu yaşananların bir getirisi olarak, insanların ve yaşamın bilinmeze doğru “sürüklenişi.” Bu kitaptaki belirgin yol temasını da bununla açıklayabiliriz. Çünkü bir yerde yaşam hakkı baltalanmışsa, oranın yaşayanlarının payına düşen yol olur genellikle ki son yıllarda dünya, haritası belirsiz bir yolculuklar yeri desek abartmayız sanıyorum. Savaşlar, devlet politikaları, çevre sorunları, ekonomik sorunlar, bulunulan yerde umudu kaybetmek gibi nedenlerle insanlar artık yolların bilinmezliğinde bir yaşam arayışında. Bu anlamda “Sürüklenme”, yolların getirdiği karşılaşmalarla öne çıkıyor, otobüs ve uçak koltukları ve bu koltuklara başını her dayadığında kendini hissettiren yol huzursuzluğu, hayatın bir belirsizlik içerisinde seyri, yersizlik duygusu kısacası, insanların yolu hayat yaptığı bir çağdan sesleniyor okura. Bu yol karşılaşmalarından metin içerisinde yeni hikâyeler ortaya çıkıyor, belki de yollara dönüşen hayat dünyayı daha da küçültüyor ve bunun getirisi olarak karakterlerin kesişmeleri metin boyunca devam ediyor. Kitabın bir sivil toplum kuruluşunda çalışan anlatıcısı, çevresinde bulunan ve zor hayatları olan insanlara yardım etmek, bir şeyleri değiştirmek istese de her yanı saran sistemin kirli ağları ve pis ilişkileri çoğu zaman onu zora sokuyor.

Kitabın “tuhaf” ve kendine has gizemleriyle öne çıkan yan karakterleri ise anlatıyı derinleştirerek, romanı başta bahsettiğimiz sosyoloji havasından çıkarıyor. İki metinde de aslında karakterlerin duygusal durumları, gözlemlenmiş, tanık olunmuş bir hayatın izini taşıyan metinlerin, okurda hissî karşılık bulmasında önemli bir faktör gibi geliyor bana. Ayrıca, “Manves City”de işlenen mekânsal değişim, kapitalist şirketler, güvenlik kurumları ve devlet arasındaki derin ilişkiler “Sürüklenme”de daha çok gözümüzün önüne geliyor, çünkü kirlenmiş bir hayat iyi şeyler getirmiyor ve bu da daha fazla şiddete kitap özelinde daha çok ambulans sesi duymamıza sebep oluyor.

DIŞİL SESİN YANKISI

“Manves City” ve “Sürüklenme”de dışıl bir sesin kendini duyurduğu söylenebilir. Son yıllarda coğrafyamızda, HES direnişlerinde, doğa ve hayvan haklarına dair eylemlerde, işimi geri istiyorum talebinde kadınlar direnişleriyle öne çıkarken, Tekin’in iki metninde de yine kadın sesleri puslu havayı dağıtmaya çalışıyor. Özellikle “Manves City”nin Nergis’i buldukları yer neresi olursa olsun küçük küçük dirençlerle kendini hissettiren, umut olan kadınların temsili olarak karşımıza çıkıyor. Kitaplardan anlıyoruz ki yazar coğrafyamızın son yıllarını gözleyerek, yaşantının üzerinde bıraktığı hissiyatla anlatıyı kurgulamış. Bu nedenle belki de hepimizin hissettiği o belirgin keder ve belirsizlik duygusunu iki kitapta da karakterlerin ruh hallerinde görebiliyoruz. Bu kitaplar için kurgu içinde sosyoloji yapmak gibi bir şey söylenebilir fikrimce. Çünkü burada öne çıkan koltuğunu terk etmeden, konforlu bir alandan değil, gidip görerek, hissederek, ânın içinde olarak bu romanların oluşturulduğu. Böylece, Tekin bize içeriden bakış sunan bir okuma deneyimi yaşıyor. Ayrıca, karakterlerle özdeşleşip, onların ruh halinin kıyısında değil içinde olduğunuzu görmek tuhaf bir his bırakıyor.

ANLATININ PARÇALARI

Latife Tekin iki kitapta da zamanın şimdinden sesleniyor denebilir. Ayrıca, yazar anlatıyı düz yolun dışına çıkarıyor, “Manves City”de karakterin yerel bir gazete yazdığı köşe yazıları ve işçilerin taleplerini ulaştırmak için yazılan notlar anlatıyı parçalı hâle getirirken, “Sürüklenme”de ise bu parçalılık karakterin yazdığı mektuplarla ortaya konuyor. Tekin böylece bizi metnin ânının dışına çıkararak, karakterlerin bilinç dışına da götürüyor. Bunun sonucunda, metnin bütününden ayrılıp karakterlerin asıl duygularıyla buluşuyor, onların kaygısına, duygusal hezeyanlarına ortak oluyoruz. İki kitapta da bu açıdan dikkat çeken, toplumsal olanın bireyi nasıl etkilediği, onu nasıl bir parçalanmışlığa ittiği oluyor.

“Manves City” ve “Sürüklenme” son yıllarda yaşamlarımızda meydana gelen değişimi, üzerimize çöken ve bir türlü dağılmayan sisin hikâyesini getiriyor okura. Bu anlamda bu iki romanı, yazarın tanıklık yükünü okurla paylaşması olarak değerlendirebiliriz sanıyorum. Latife Tekin kıyıda kalmışları konu ediyor, bu kıyı hem mekânsal anlamda hem de sınıfsal olarak karşımıza çıkıyor. Gündemin çok az bir kısmında yer bulabilenlerin, politikacıların koca koca bağırtıları arasında sesi çığlığa dönüşemeyenlerin veya doğa ve hayvan gibi hakları hiç edilenlerin hikâyesini anlatıyor. Böylece Tekin’in gözünden bakıyoruz bir de hayatlarımıza, zoraki olarak düştüğümüz yollara, hapsedildiğimiz ve çoğu zaman çıkışsız hissettiren karanlığa.

“Manves City” ve “Sürüklenme” son yıllarda yaşamlarımızda meydana gelen değişimi, üzerimize çöken ve bir türlü dağılmayan sisin hikâyesini getiriyor okura. Bu anlamda bu iki romanı, yazarın tanıklık yükünü okurla paylaşması olarak değerlendirebiliriz sanıyorum.’

Latife Tekin yine ‘ucuz ömürleri’ yazıyor

Latife Tekin dokuz yıl sonra iki romanla birden döndü, edebiyatında bir üçgen tamamlandı sanki. Hem çağa hem kendi tarihine mesuliyetle “Manves City”de bugünün sanayi bölgelerine, işçilerine, işsizlerine bakıyor. Küresel bir talan manzarasını tarif ederken sınıfın dilini bugünde arıyor.

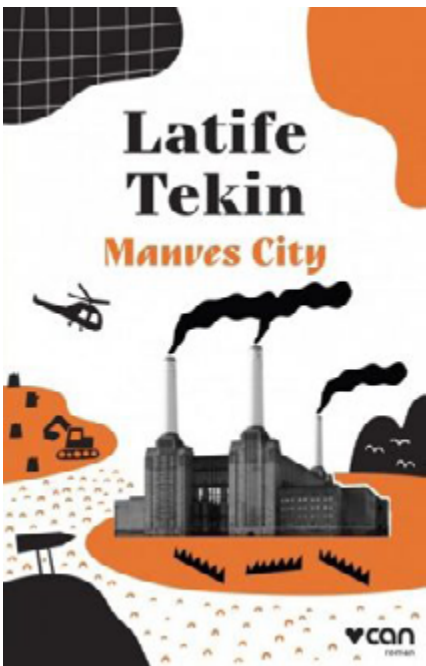
Pınar Öğünç

Bu ülkenin edebiyat topraklarında nevi şahsına münhasır, cins bir bitkidir Latife Tekin. Kaleminin yaprağını, kokusunu tanırınız; çiçeği varsa da kaktüslerinkine benzer herhalde. Seyrek açan ve gerçek mi emin olamayacağınız bir çiçek. Kendi hayatı bir romansa, onun bölümlerine denk düşecek bir takibi var Tekin’in romanlarının. Bugün, dokuz yıl aradan sonra, üstelik pek de görülmemiş bir manevrayla okura iki roman birden hazırlamışken daha da billur biçimde görünüyor; edebiyatında biri diğerinden kıvrılan iki yol var sanki. İlki yazmaya başlar başlamaz bir yara kabuğunu kaldırır gibi anlattığı, geldiği sınıfın, göçenlerin, birken sıfırdan başlayanların, sıfırdan biri kuranların, sıfırdan uzaklaşamamaya yazgılı hikâyeleri. Yoksulluk bilgisi. (“Sevgili Arsız Ölüm”, “Berci Kristin Çöp Masalları”, “Buzdan Kılıçlar”)

'Ailesi mevsimlik tarım işçisi, çadırlarda büyümüş; onun serpilmesiyle yaşadıkları Erice'nin sanayileşmesi denk hızda gitmiş. Ama o son beş yıl, bırakın Ersel gibi içeridekileri, dışarıdakilerin bile açık gözle takip edemeyeceği bir hızda hiç bilmedikleri bir şeye dönüştürmüş ilçelerini. Dağın taşın adı değişmiş, kasaba kasabalığını kaybettiği gibi, adı Manves City olurken şehre değil, bir şehir distopyasına dönmüş.'

Manves City, Latife Tekin, 152 syf., Can Yayınları, 2018.

“Buzdan Kılıçlar”ın anlatıcısı “pılık pırtık adamların” hikâyesine, okuyucusuna bir sır vererek başlıyordu: “Yoksulluk ölüm kadar kesin ve keskin olan tek şeydir ve yoksullar, bu gerçeğin baskısına direnebilmek için, yoksul olmayanların asla öğrenemeyeceği sessiz işaretleri ve gizli dilleriyle yüzyıllardan beri durmamacasına mırıldanıyorlar.”

Türkçe edebiyatta yoksulluğun temsilini, bilgisini ve de dilini konuşmaya kalktığınızda Latife Tekin’in ismini anmadan bu bahisten çıkamazsınız. 20’li yaşlarında arka arkaya havale geçirir gibi, o ateşte ve hızda yazdığı “Sevgili Arsız Ölüm” ve “Berci Kristin Çöp Masalları”, okuyanı da bu sayıklamanın aklına ve ritmine sokan romanlardır. “Sevgili Arsız Ölüm”ün cinleri oranında buranızda bitiverir, bir kente göç tragedyasını yoksulların o gizli mırıltılarıyla okursunuz. Bir çöp tepesiyle sanayi bölgesi arasına yoktan kurulan gecekondu mahallesini anlattığı “Berci Kristin Çöp Masalları”nda, hakiki, karakterlerine hakikatli, aynı zamanda haylaz da olabilen bir dilin hayatına sokar bizi. “Buzdan Kılıçlar”da pılık pırtık adamların para peşindeki hazin macerasını, onlardan yoksulluklarının keskinliği kadar serseriliği de hatmetmiş bir anlatıcıdan dinleriz.

Latife Tekin’in edebiyatında ikinci patika ise üzerinde gide gele, hesaplaşa hesaplaşa açılmış. Neyle? Misal bir dönem parçası olduğu örgütlü solla, sonra dille inşa edilebilen iktidarla... (“Gece Dersleri”, “Aşk İşaretleri”) Bunun ardından da yüzünü doğaya döndüğünü söylediği, insanın iç ormanlarına bakarak sorguladığı bir devri var. (“Ormanda Ölüm Yokmuş”, “Unutma Bahçesi”, “Muinar”). Başka türlü bir göç.

Şimdi elimizde iki romanın “Manves City” ile “Sürüklenme”nin duruşu, Tekin’in edebiyattaki iki yolundan yapılmış, ikisini buluşturan bir üçgen gibi sanki. “Manves City”de, doğanın da hepten tahribatı pahasına, siyasi manipülasyonlarla azmanlaşmış bugünün sanayi bölgeleri ve erittiği yoksullar var. Hemen yan kasabada geçen “Sürüklenme”, orada olup bitene bir noktada değişiyor ama değmediği kısmıyla daha fazlasını anlatmaya meyilli. Bir yanıyla zihniyetleri, gayeleri STK’laşmış, hatta şirketleşmiş “eski solculara” dair sorular soruyor, bir yandan isimsiz, cinsiyetsiz kahramanının hem fiziken, hem felsefi mada sürüklenişini takip ediyor.

İlk 17 yaşındayken çimento fabrikasında çalışmaya başlayan Ersel’in iş yerinde hakkını ararken üzerine atılan suç yüzünden beş yıl geçirdiği cezaevinden çıkışıyla başlıyor, “Manves City”. Ailesi mevsimlik tarım işçisi, çadırlarda büyümüş; onun serpilmesiyle yaşadıkları Erice’nin sanayileşmesi denk hızda gitmiş. Ama o son beş yıl, bırakın Ersel gibi içeridekileri, dışarıdakilerin bile açık gözle takip edemeyeceği bir hızda hiç bilmedikleri bir şeye dönüştürmüş ilçelerini. Dağın taşın adı değişmiş, kasaba kasabalığını kaybettiği gibi, adı Manves City olurken şehre değil, bir şehir distopyasına dönmüş. Ekili alanı neredeyse hiç kalmayan Pırasa Ovası’ndan, tekinde on binlerce işçinin çalıştığı, dev holdinglerin hangar gibi fabrikaları bitmiş. Bildikleri

fabrikalara da benzemiyorlar. Uydurulmuş verimlilik sistemleriyle çalışanın yükünün daha da arttığı, konuşmanın, tuvalete gitmenin mesele olduğu, robotlaşan, robotlaştıran kale gibi fabrikalar bunlar. Patronla selfie, “her işe koşan işçi” zamanları... Şirketler açtıkları meslek liselerinde kendi elemanlarını yetiştiriyor. Vasıfsız işçiye nefes reva görülmeyen bir açık havaya çıkıyor yani Ersel. Böyle tıksırarak ve gördüklerine afallayarak hem yeni bir iş hem de üvey kızını arıyor.

Kafasında “Sürüklenme”nin fikri dolanırken, tekrar yoksullar üzerine yazmadan, başka bir şey yazmamaya karar vermiş Tekin. Bir tür mesuliyet hissi var burada; hem çağa, hem kendi tarihine karşı. Sanayi bölgelerini geziyor, işçilerle konuşuyor, kafasında “Manves City” pişiyor. Bu arada çok zor bir iş yaparak dili, dünyası aslında farklı iki romanı aynı anda yazıyor.

BUGÜNÜN YOKSULLUĞU

1980 öncesinden başlayarak işçi sınıfı, kent yoksulları Tekin’in romanlarından takip edildiğinde “Manves City”deki dil, daha doğrusu bugünün yoksulluğundan Tekin’in çıkardığı dildeki çoraklık, kütlük, edebiyattan fazlasının mevzuu aslında. Nüktesini, rengini, en azından öfkeyi diri tutmak, onlara bu hayatı yaşatana efelenmek için var olan özgüvenini yitirmiş bir gizli dilden konuşuyor yoksullar bu kez. En ağır koşulları dahi dayatsa iş bulabilmek, bir işi tutabilmek artık nadir hale gelmiş. Sendika, örgütlülük ufalanmış. Dönecek bir köy evi, işleyecek tarla, bakılacak hayvan kalmamış. Hem çalışabilende hem işsizde kesif bir küskünlük. Bu “kendi gözünde bile kıymetsiz hissedişin” ardında, eşitsizliği derinleşen, kendi açmazlarını işçilerin çalışma koşullarını daha da ağırlaştırarak, esnekleştirerek, güvencesizleştirerek çözmeye çalışan bugünün kapitalizmi var. Yoksulu öteye süpürmek, itmek istemiyor bugünün düzeni. Emeğini her daim olduğu gibi sömürürken, bir de hiçleştirerek, benliğini hepten yok ederek kendini insan gibi hissetmemesini istiyor.

Bu hal ve gidişin romandaki bir uzantısı da üfleseniz dağılacak aileler, parçalanmış sosyal ilişkiler. Herkes herkesin üveyi Ericede. Bu bir tür savruluşu işaret ediyorsa da, aynı zamanda her şeyin ortasında yeşeren başka tür bir dayanışmanın da kaynağı. Kan bağına dayanmayan bir kardeşliğin, eş, sevgili, aşık olmadan birbirinden mesul hissetmenin imkânı, “Manves City”nin sunabildiği en güçlü umut. Bir de her şeye rağmen güçleri ve dirayetleriyle kadınlar var. Ne kadar güçlü bir umut bu? Pırasa Ovası mahvolup bir dev fabrikalar şehrine dönmezden evvel, oralardaki mevsimlik işçiler derlermiş: Ucuz ömrün kahrkahasına gözyaşına kıymet biçilmez. Bu umudu da ölçmek zor ama ucuz ömürlerin daha ucuzladığı kesin.

‘Yoksulu öteye süpürmek, itmek istemiyor bugünün düzeni. Emeğini her daim olduğu gibi sömürürken, bir de hiçleştirerek, benliğini hepten yok ederek kendini insan gibi hissetmemesini istiyor. Bu hal ve gidişin romandaki bir uzantısı da üfleseniz dağılacak aileler, parçalanmış sosyal ilişkiler. Herkes herkesin üveyi Ericede.’

Sürüklenme, Latife Tekin, 192 syf., Can Yayınları, 2018.

Latife Tekin: Kötülüğün görünür hale gelmesi bertaraf etmek için bir fırsat

Çağdaş Türkçe edebiyatın önemli isimlerinden Latife Tekin dokuz yıllık aranın ardından, bir edebiyat jesti yaparak, iki romanla birden okuyucularıyla buluştu. Tekin’le, Sürüklenme ve Manves City üzerine konuştuk.

Türkiye’nin önde gelen yazarlarından Latife Tekin, Sürüklenme ve Manves City adlı iki romanıyla okurlarının karşısında. Birbirlerine lehimlenen, taşranın, genç yoksulluğunun resmedildiği, eşitler arasındaki hiyerarşinin yarattığı zulmü, işçi sınıfının içinde olduğu koşulların toplumsal çürümedeki etkisini konu edinen romanlar üzerine konuştuğumuz Tekin, “İşçi tanıklıklarını okumak çok öğretici ve dönüştürücü olur, diye düşünüyorum. Yaşam koşullarından dolayı işçi yazarların çıkması çok kolay değil ama bugün olup biten olayları içeriden yazan işçi yazarların olması benim hasretle hayal ettiğim bir şey...” diyor.

Manves City ve Sürüklenme nasıl bir sürecin sonunda ortaya çıktı?

İlkin daha çok Sürüklenme üzerine düşünmeye başla-

Anıl Mert Özsoy

miştım ama öyle bir süreç ki artık yoksullar hakkında bir şey yazmadan yazmaya devam etmek içimin kaldırmadığı bir durum haline geldi ve bir mutsuzlukla hem Sürüklenme üzerine düşündüm hem de yoksulların arasına karışmak istedim. Ne değişti, ne durumdalardı...

Çünkü yoksullar ancak topluca öldükleri zaman görünür hale geliyorlar. Ben de yoksulun aldığı yeni biçimi merakla Sürüklenme'yi içten içe düşünmeye başlayıp yoksulların peşine düştüm. Yoksullara kavuşunca, onların yaşadığı şeyleri görmeye başladım ve artık Manves City'nin de ilk cümleleri dilime dolmaya başlayınca Sürüklenmeye de çalışmaya devam ettim.

Unutma Bahçesi'nden başlayarak, Muinar'a kadar daha çok insanın sürüklenen bir canlı olduğuna dair bir duygula Sürüklenme üzerine düşünüyordum. Önceden pek hayal edemeyeceğim bir yazma süreciydi. Çünkü ben yoğunlaşarak, sayıklar gibi yazıyorum. Biraz Sürüklenme'yi, biraz Manves City sayıklayarak, birbirine ayna olan iki kitabı yazdım. Birbirine el veren, selam veren iki roman ortaya çıktı. İkisinin yanyana yayımlanmasını çok istedim ve yayınevinin de desteğiyle ikisi aynı anda yayımlandı.

'İNSAN SÜRÜKLENEN BİR CANLI'

Sürüklenme'nin başladığı nokta bir yol hikayesi... Metinde bir köyün değişimini, birçok şehri kapsayan bir yolculuğu görüyoruz. Sizin için yolda olmak ne anlam ifade ediyor?

Sürekli seyahat eden bir anlatıcısı var Sürüklenme'nin. Cinsiyetsiz ve ismini bilmediğimiz bir anlatıcı.

İnsanın sürüklenen bir canlı olduğunu düşünüyorum. Uçucu, güvenilmez, savrulmaya yatkın bir canlı... Bu yanılla zaten hepimiz yoldayız. Hayatın kendisi başlı başına bir sürüklenme ve macera... Ömrümüz bir yolculuk; doğumdan ölüme doğru... Dünyanın ışığı bizden uzaklaşıyor.

Sürüklenme'nin üç genç kahramanı var. Geç yoksulluğunu ve gençliğin şu anki halini konu edinen bir hikayesi var. Çok yakın bir zamanda Türkiye'de dört yüz bine yakın genç yollara çıktı ve gittiler. Asya'dan, Afrika'dan genç erkek göçü yaşıyor. Bu anlamda aslında tüm dünya yollarda...

Yolla başlayıp, vardıkları yerde bambaşka anlamlara bürünüyor iki roman da... Bunun dışında iki roman özelinde taşrayı mesken

'İnsanın sürüklenen bir canlı olduğunu düşünüyorum. Uçucu, güvenilmez, savrulmaya yatkın bir canlı... Bu yanılla zaten hepimiz yoldayız. Hayatın kendisi başlı başına bir sürüklenme ve macera... Ömrümüz bir yolculuk; doğumdan ölüme doğru... Dünyanın ışığı bizden uzaklaşıyor.'

ediniyorsunuz. Eşitlerin, yoksulların birbirlerine karşı sorumluluklarını görüyoruz. Sizin bugünü yazmaktaki motivasyonunuz neydi?

Bugünle aramıza bir uzaklık girdi. Bugünümüze başka bir duyguyla bakıyoruz.

'KENDİMİZİ BU ÜLKEYE AİT HİSSEDEMİYORUZ'

Nedir o duygu?

Kendini bu ülkeye ait hissedememek, bu ülkeyi kendine ait hissedememek... O aidiyet duygusu kendi yaşadığımız ülkeyle zedelendi. Bütün sanayi bölgelerinde, tarım alanlarında alt üst oluş o kadar şiddetli zedelendi ki ben artık sessiz kalamayıp oradaki insanlara bakmak istedim. Sanayi bölgelerinde, tarım alanları tahrip ediliyor. Bir talan söz konusu. Bugüne dair söz almak istedim bir edebiyatçı olarak. Köylerini kaybediyor insanlar. Muğla, Yatağan bölgesinde çok fazla ruhsatlandırma yapıldı ve 48 köy tehdit altında. İnsanlar yaşadıkları, büyük büyük dedelerinin topraklarından kovuluyorlar. Burada artık zengin-yoksul yok! İnsanların geçmişle kurdukları bağları, hayalleri, rüyaları, düşleri, hepsi koparılıyor ve bu insanlar köylerinden atılıyor. Niye? Maden çıkacak diye! Maden varsa çıkarmak meşru! Böyle baktığımızda taşrada, birçok evde altüst oluş var. İnsanlar özeleştirme ve şirketlerle karşı karşıya! Köylüler öfke ve acı dolular ve hiçe sayıldıklarını düşünüyorlar. Bu durum sanayi bölgelerinde de aynı. Fabrikalarda işçi olmak kolay değil.

Manves City'de, artık sokaklara dökülmüş, işsizleşmiş işçileri anlatıyorum. Geleceksiz, işsiz, güçsüz, parasız ve çaresiz insanlar tabii ki birbirlerine karşı da zalim olabiliyorlar. Fabrikada çalışan arkadaşlarım anlatırdı; işçiler, birbirlerine ağır şakalar yapabiliyorlar. Burada masumiyeti olan bir kötülük görüyorum. İşçiler arasında da ezme-ezilme ilişkisi oluşuyor. Manves City'de, bu yaşananları anlamaya çalıştım. Birçok çalkantının içinde ayakta durmaya çalışan işçilerden söz ettim.

Yoksullara dair nasıl bir çıkarımınız oldu?

Berci Kristin Çöp Masalları'nı yazarken yoksullar daha umutlu ve neşeliydiler ama Manves City'i yazarken te-bessüm edemiyordum. Gördüğüm şey çok ağırdı.

Manves City, ütöpik ve karamsar bir atmosferde geçiyor. Romadaki Nergis karakteri bu atmosferde çok güçlü

'Fabrikada çalışan arkadaşlarım anlatırdı; işçiler, birbirlerine ağır şakalar yapabiliyorlar. Burada masumiyeti olan bir kötülük görüyorum. İşçiler arasında da ezme-ezilme ilişkisi oluşuyor. Manves City'de, bu yaşananları anlamaya çalıştım. Birçok çalkantının içinde ayakta durmaya çalışan işçilerden söz ettim.'

bir yerde duruyor. Yerel gazetede yazılar yazıyor. Olduğu topluma karşı duyarlılığı çok yüksek. Romanlarınızın hak mücadelesi ekseninde bir izleği var. Manves City’de ise kadın meselesi çok çetin bir şekilde işleniyor. Bir edebiyatçı olarak kadın meselesine dair ne söylemek istersiniz?

Kadınlar ayakta ve müthiş bir enerjiyle mücadele ediyorlar. Gittiğim birçok bölgede kadın direnişçiler ve öncüler vardı. Nergis, bütün imkansızlıklar içerisinde eline kalem alabilen bir kadın. Benim de severek mutlulukla yazdığım köşe yazıları yazıyor, yerel bir gazetede.

‘İŞÇİ TANIKLIKLARINI OKUMAK ÖĞRETİCİ OLUR’

Burada söz alıp, işçi mücadelesinde, kadın mücadelesinde yer alan kadınlara bir çağrıda bulunuyorsunuz.

İşçi tanıklıklarını okumak çok öğretici ve dönüştürücü olur, diye düşünüyorum. Yaşam koşullarından dolayı işçi yazarların çıkması çok kolay değil ama bugün olup biten olayları içeriden yazan işçi yazarların olması benim hasretle hayal ettiğim bir şey...

‘...Piyesteki ahşap konağın avluya inen uzun merdiveni sadece 3 basamak hâlbuki. Arka tarafını paylaşmak istedim. Yazma ihtiyacım, o stüdyoyu tasvir etme arzusu gibi, an’ları zamanları görme biçimim. Kendi hayat öykümde veya tanık olduğum dünyada, karşılaştığım insanları, zamanları kıymetlendirme duygusuyla yazıyorum.’

Her iki romanda da dikkat çeken bir durum var. Sürüklenme özelinde konuşursak, bitkilerin klonlanmasına dair bir sahne var. Manves City’de de bir ineğin doğum sahnesi yer alıyor. Bahsi geçen sahnelerdeki gerçekliği bir yazar olarak nasıl kurdunuz?

Büyük hayvan çiftliklerinde zaman geçirdim. Teknoloji devreye girmiş. Çok az sayıda insanla kocaman çiftlikler çekip çevriliyor. Merak ettim. Çünkü benim kahramanım da böyle bir çiftlikte çalışacaktı. O hayatı yazabilmek için çiftliklerde çalıştım, insanlarla konuştum.

Teknolojik seralara gittim. Teknolojinin bu alanlara nasıl girdiğini araştırdım. Bu süreçte çok şey öğrendim. Tabii öğrendiklerimiz aynı zamanda kalbimize bir yük ama bu ülkede olup biteni anlamadan da bir şey önerebilmek çok kolay değil. Biz isyan ediyoruz, öfkeleniyoruz, direniyoruz ama çok farklı yerlerde direnen insanlar var ve bu insanlarla bir duygu bağımızın olabilmesi lazım. Bu yüzden oralarda gördüğüm şeylerden dolayı sevinçliyim. İnsanlar ayakta kalabilmek için mücadele ediyorlar. Ben de bu sürecin içeriden bir parçası olmak istedim.

Manves City’de, toplumsal çürüme meselesi işleniyor.

Bu yeni bir çürüme mi? Yoksa hep var mıydı? Bence çok kapalı, iki yüzlü, ev içinde kız çocuklarına baskı yapan, gençlere zulmeden, küçükük şeylerden keserleri, baltaları alıp yan köye saldıran bir toplumdur. Devlet politikalarıyla birlikte insanlar kentlere yığıldı. Toplum içten içe hep çürüdü.

Bu çürümeyi saklayan, gizleyen insanlar, yavaş yavaş iktidarı ele geçirmeye başladılar. Artık bu görünür hale geldi. Bu görünmenin iyi bir şey olduğunu düşünüyorum. Bu çürümenin dehşetine kapılıp, bir çözüm de doğabilir.

Her ay 50-60 kadın öldürülüyor. Tacizler, kayıplar... Bunlar bizim görebildiğimiz şeyler... Sanki bu toprak içten içe inliyor, acı çekiyor. Kendi içimizdeki çatışmayı iyileştirsek bile tam anlamıyla iyileşemiyoruz. Toplumda çaresizlik, korku ve acı var. Bu yaşananları bir onur meselesi haline getireceğiz. Başta biz kadınlar olmak üzere bu durumla uğraşacağız.

Bu kötülüğün görünür hale gelmesi bertaraf etmek için bir fırsat. Gençler, kadınlar ve iyi erkekler hep birlikte altından kalkacağız.

‘Her ay 50-60 kadın öldürülüyor. Tacizler, kayıplar... Bunlar bizim görebildiğimiz şeyler... Sanki bu toprak içten içe inliyor, acı çekiyor. Kendi içimizdeki çatışmayı iyileştirsek bile tam anlamıyla iyileşemiyoruz. Toplumda çaresizlik, korku ve acı var. Bu yaşananları bir onur meselesi haline getireceğiz. Başta biz kadınlar olmak üzere bu durumla uğraşacağız.’

Latife Tekin'den iki roman: Yarının ve kadınların sitemkar selamı

Manves City bir çözülmenin, çürümenin öyküsü. Dünden bugüne emek sömürsünün izlediği seyri takip ederek bu çözülme ve çürümeyi teşhis ediyor Latife Tekin. Sürüklenme ise hayatla irade arasındaki bağıntıyı sorguluyor. Bu bağıntının zemini ise yerinden edilme hali. Bulaşıcı bir hastalık gibi hızla dünyanın her yerine dalga dalga yayılan yerinden etme ve yerinden edilme süreçlerine odaklanıyor Sürüklenme. Savrulmaya eşlik eden telaşın ve tedirginliğin anatomisini sergiliyor.

Okurlarını dokuz sene bekllettikten sonra iki romanla birden tekrar karşımızda Latife Tekin. Manves City ve Sürüklenme. Bugünün dertlerini anlattığını söyleyen, taşra sıkıntısından bahseden yazarlara ders mahiyetinde iki roman. Dersini nasıl iyi çalıştığını ancak bu romanları okuyarak anlayabilirsiniz.

Latife Tekin bu iki romanda tüm okurlarına bir edebiyat ziyafeti sunuyor. Çünkü o kendi bahçesinin bütün kuytularını ezbere biliyor, gözü kapalı buluyor. Biz okurlarına hasret kaldığımız anlatılar sunuyor. Bugünün esas dertlerine yüzünü dönüyor Latife Tekin. Taşra, hayatta kalma çabası, emek, toprak... Bize beklediğimiz duraklarda gelen ilk vasıtaya binerken telaşla unutuverdiğimiz hallerimizi hatırlatıyor. İnsan

Adalet Çavdar

evladının elinin değdiği her şeyi nasıl ve niye mahvettiğini sorguluyor. Yoksulluğun ve yaşama uğraşının yeni hallerini anlatıyor.

Latife Tekin bu iki romanını yazarken köylerde, kasabalarda, işçi kentlerinde, sanayi bölgelerinde, çiftliklerde kimliğini gizleyerek geziyor. İnsanlarla konuşuyor, fabrikalarda dolaşiyor, işçi evlerine misafir oluyor, hayatın nasıl devam ettiğini gözlemliyor, yerel gazeteleri okuyor. Büyük şehirlerin küçük şehirlere yansımalarına kafa yoruyor. İki romanda da yer alan pek çok ayrıntıyı anlatabilmesinin nedeni bir etnograf gibi yaptığı derinlemesine araştırma ve analiz. Yaklaşık bir buçuk yıl içerisinde yazılıyor iki roman. Birbirine el veriyor, birbirine selam gönderiyor. İki romanın temelinde de kadınlar ve giriştikleri mücadeleler var; bedenlerine, hayatlarına, topraklarına sahip çıkma halleriyle alacakaranlığın ardındaki umuda selam veriyorlar. Latife Tekin de bugünün ve geleceğin kadınlarının ve ağaçlarının sitemkar selamını iletiyor okuruna.

MANVES CITY

“Her şeyi adım adım beraber yaşayıp da susanlar, direnmeden vazgeçip içeri koşanlar...”

Manves City bir emek romanı. Dünden bugüne emekçi hayatlarına ışık tutuyor; taleplerin, savunuların nereden nereye geldiğini gösteriyor. Pırasa Ovası’ndaki Erice adında bir kasabada geçiyor Manves City. Her an büyüme halinde bir sanayi bölgesinden söz ediyoruz. Akıl almaz büyüklüğe erişen fabrikalar Manves olarak adlandırılıyor, kapılarına gelenleri “Manves City’ye hoş geldiniz” tabelası karşılıyor. Romanın başlıca karakterleri Ersel ve Nergis. Ersel bir sebepten bir süre hapiste kalmış. Nergis ise bir fabrika işçisi ve aynı zamanda yerel gazetenin köşe yazarı.

Erice herkesin birbirine üvey olduğu bir kasaba. İlişkilerin tamamı şirazededen çıkmış. Ersel’in karısı Zeynur ve karısının ilk kocasından olan kızı, Nergis kocası Serco ve iki oğlu ile aynı avluya bakan evlerde yaşıyorlar. Ersel cezaevine girdikten sonra Zeynur ve Serco çocuklarını bırakıp birlikte kaçıyorlar. Sabah programlarında gazetelerin üçüncü sayfalarında gördüğümüz haberlerin yaşandığı bir kasaba Erice. Herkesin birbirinin arkasından işler çevirdiği, mal-mülk için insanların öldürüldüğü, küçük kız çocuklarının kullanıldığı, kadın-erkek ilişkilerinin giriftliği ile gerçek bir taşra.

Latife Tekin işlerini kaybeden emekçilerin hayatlarını anla-

ıyor Manves City’de. İnsanın insana yaptığı zulmü döküyor ortaya. Kötülük olarak adlandırılmayan kötülükleri tasvir ediyor. Anlatısının kalbinde ise kadınlar var. Latife Tekin, topluluğun dışarı olduğu çürümenin nasıl bir sessizlik sarmalına dönüştüğünü anlatıyor. Bir kadının ya da kız çocuğunun başına gelenler karşısındaki sessizliğiyle müşterek suçlara yeni katmanlar ekliyor taşra kalabalığı.

Ersel, cezaevinden çıktıktan sonra döndüğü Ericé’nin yerinde yeller estiğine tanık olur. Suları kirlenmiş, ağaçları kesilmiş ya da kurum, havası bozulmuş, insanları acılaştırmış bir kasaba bulur karşısında. Kasabada eskiden olduğu gibi bulunduğu tek kişi Nergis’tir. O da Ersel’in arayışına eşlik etmeye çalışır, ancak tüm ahaliyi karşılarında bulurlar. Nergis gazetedeki köşesinde Ericé’nin kaybolmaya yüz tutan güzelliklerinden bahseder. Hani ev, hani yuva, diye sorar okurlarına. Karşılık bulabilecek midir acep?

Manves City bir çözülmenin, çürümenin öyküsü. Dünden bugüne emek sömürsünün izlediği seyri takip ederek bu çözülme ve çürümeyi teşhis ediyor Latife Tekin. Yoksulluğun merhameti silip yuttuğu bir tarihsel manzaranın kuytusuna köşesine dikkat çekiyor. Öyle bir manzara ki düşünmek ve yas tutmak için ihtiyaç duyulan zaman hemen herkeste var ama kimsede o cesaret kalmamış artık. Sanki herkes “gitmiş gibi.”

SÜRÜKLENME

“Birine elimi sürecektim, çarpılacaktım az kalsın, ölmemiş daha, can çekişiyor ağaç.”

Sürüklenme hayatla irade arasındaki bağıntıyı sorguluyor. Bu bağıntının zemini ise yerinden edilme hali. Bulaşıcı bir hastalık gibi hızla dünyanın her yerine dalga dalga yayılan yerinden etme ve yerinden edilme süreçlerine odaklanıyor Sürüklenme. Savrulmaya eşlik eden telaşın ve tedirginliğin anatomisini sergiliyor.

Sürüklenme’nin kahramanının adını da cinsiyetini de bilmiyoruz. Bir yolculuk hikâyesi ile başlıyor her şey ve o yolculuk roman boyunca devam ediyor. Uçaktan indiğinde peşine takılan yabancı, kâhin gibi her şeyi bilen, dağa taş, göğe suya anlamlar veren bir taksici ile başlıyor roman.

Bir sivil toplum kuruluşuna kaynak arama bahanesiyle sürükleniyor oradan oraya Asistan. Büyük işletmelerin yuttuğu

‘Sürüklenme hayatla irade arasındaki bağıntıyı sorguluyor. Bu bağıntının zemini ise yerinden edilme hali. Bulaşıcı bir hastalık gibi hızla dünyanın her yerine dalga dalga yayılan yerinden etme ve yerinden edilme süreçlerine odaklanıyor Sürüklenme. Savrulmaya eşlik eden telaşın ve tedirginliğin anatomisini sergiliyor.’

köyler ve kasabalar; Türkiye, Rusya, İngiltere, Almanya, Yunanistan arasında geçiyor roman. Asistan bir yandan fon ararken bir yandan kuruluşun lideriyle hesaplaşıyor içinden. Toprağın, ağaçların ve insanların başlarına gelenleri uzun uzun anlatıyor Latife Tekin bu yüzleşmeye taraf olarak. Sivil toplum kuruluşlarını ve içinden çıktıkları siyasal düşünce bağlamını eleştirmeyi de ihmal etmiyor.

Takviye adında bir örgütten bahsediyor anlatıcı. Kuruluşundan “pörsüme” diyebileceğimiz ruhunu kaybetme ve nihayet kötücülleşme haline kadar aşamalarını gözden geçiriyor. Takviye kısa süreli, geçici iş arayanlar ile eleman arayanları buluşturan bir platform olarak biliniyor. Ama işler elbette bilindiği gibi değil.

Böylesi bir sivil toplum kuruluşu için para toplamaya giden birisi olsa da yanında yöresinde sürekli birilerini ya da aslında hayatlarını kaybetmiş ama bir şekilde yeşermeye çalışan gençleri buluyor anlatıcı. Sorgulamaktan geri duramıyor yaptığı işi. Her şeyi Raşit'e anlatıyor, Raşit'le aralarında Tamsi adında bir çocuk gelip gidiyor, mektupları taşıyor, arada onunla sohbet ediyor. Pek çok havaalanında, pek çok yolda bir yerden bir yere sürüklenirken kendi gibi sürüklenen başka insanlara denk geliyor Asistan, değdiği insanların hikâyesini anlatmaya başlıyor. Herkes ona dokunuyor ve böylece yaptığı işin anlamı giderek yitiyor gözünde.

Sürüklenme romanını okurken bir polisiye okuyormuş izlenimine kapılabilirsiniz. Seyahat devam ettikçe şekilleniyor kahramanlar. Takviye'nin nereye varacağını neye dönüşeceğini kestirmeye çalışıyorsunuz. Bulmaya çalıştığınız kişi katil ya da kayıp ceset değil. Bir sınır arıyorsunuz farkında olmadan. İyiliğin nerede bittiğini, kötülüğün nerede başladığını gösteren bir çizgi.

Klonlanan bitkiler, seralar, hayvancılık, ipek böcekçiliği, GDO, süs bitkileri, madenler, işçiler, patronlar ve sessizlik, suskunluk; en çok da mecburiyet duygusu hakim romana. Toprağa, ağaca, tohuma yapılan eziyet seriliyor gözler önüne. İnsan evladının en iyi hallerine bile sızan riya sırtıyor anlatılan öykülerin köşesinden.

'Sürüklenme romanını okurken bir polisiye okuyormuş izlenimine kapılabilirsiniz. Seyahat devam ettikçe şekilleniyor kahramanlar. Takviye'nin nereye varacağını neye dönüşeceğini kestirmeye çalışıyorsunuz. Bulmaya çalıştığınız kişi katil ya da kayıp ceset değil. Bir sınır arıyorsunuz farkında olmadan. İyiliğin nerede bittiğini, kötülüğün nerede başladığını gösteren bir çizgi.'

Latife Tekin kitaplarında ormanla hasbihal

Mutluluğa ne kadar hasretsek, mutluluk da bize hasret demektir. Karşılıklı hasretimizin doruğa çıktığı bu tarihsel anlarda bize verilen bir cevaptır Latife Tekin...

Son iki yıldır beni kuytularına çekerek mahremiyetimi mahremiyetine katan, ulaşmayı hayal ettiğim bir mekan olmaktan öte benden bir parça haline gelen Orman, el değmemişliği, gizemi, belirlenmişlikten uzaklığı, bu bağlamda özgürlüğü, son tahlilde de insansızlığı çağırıyor.

Fatma Zehra Fidan

Her köşe başına öznelliğimize ve kendiliğimize parmak sallayan tabelaların asıldığı, zihnimizin en mutena köşelerine gözetmenlerin koyulduğu günümüz dünyasında biz Orman'ı özlerken Orman da bizi özlüyor. Baltalardan ve betonlardan dem vurmada, sadece kendi özünü korumak için Orman'ın özüne koşan insanî sahiçilik, ondaki sahiçilikle karşılık buluyor.

Oluşumunun bir parçası olduğum halde, beni yapısal/düşünsel düzenlemelerine maruz bırakan insanlı yapı, insan olmak bakımından kendimi içinde var hissetmediğim, var-

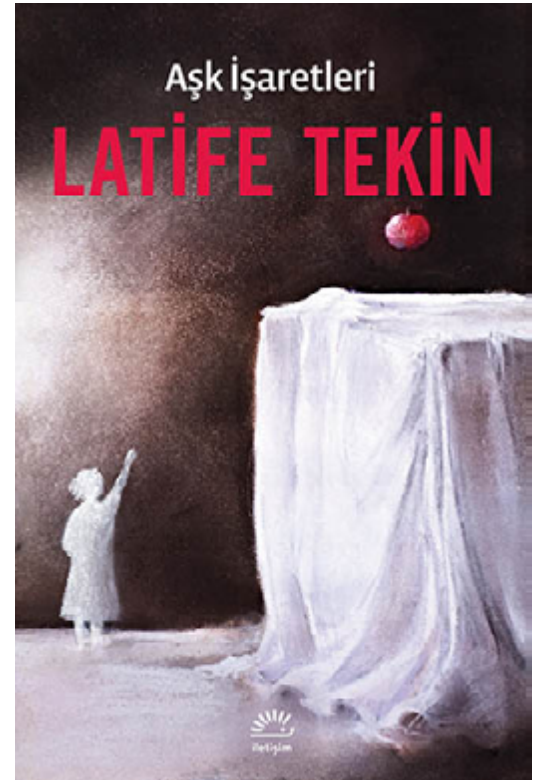
liğıma ket vuran karanlık bir evren olarak tecessüm ediyor. Kendi iradem dışında istemediğim bir oluşumun içine dahil olmak ve dahi dayatımına maruz kalmak, özgürlüğümü elimden alan bir durum. Düşünme ve eyleme biçimlerim ait olmadığı varoluşsal bir düzlemde tanımlanmaya kalkıldığında, öznelliğimin ya hiç oluş(a)madığını ya da elimden alındığını kanırtıcı bir acıyla anlıyor ve aşama aşama gerçekliğe uyanıyorum. Varoluşsal mücadelenin sadece gövdemin dirimini sağlamak düzeyine indirgendini anladığım meyanda, insandışılaşmadan bağımsız olan orman kuytuları gerçek mekanım olarak temayüz ediyor.

Bazı konularda duyduğumuz mutluluğun şiddeti, yaşadığımız hayatın karanlığına işaret eder. KHK ile akademi-deki işimden edilmemin üstünden bir buçuk yıl geçtikten sonra, merdiven altı bir “eğitim” mekanında “işe” alındığımı öğrendiğim gün hissettiğim mutluluğun şiddeti böyle bir göstergedydi. Dört ay sonra bu merdiven altından da kovuluşumu serinkanlılıkla karşılamak, tam olarak güçlü olup güçlü kalmanın bir işareti değil, hepten sıradanlaşan kötülüğe karşı ne kadar duyarsızlaştığımın da göstergesiydi. Bir adım önceki aşırı mutluluk gibi bu aldırmazlık da insanlık dışı halimize ayna idi.

TOPLUMSAL YANSIMA

Latife Tekin’in, Orman’dan üflediği nefesin bende ve onu tanıyanlarda uyandırdığı terütaze coşku üzerine derin(ce) düşündüğümde, yeni bir durumu değil, kendimdeki halin toplumsal yansımamı görecektim. İnsanı her şeye, özellikle de kendisine yabancılaştıran bu kentsel karanlıkta, Orman’dan esen rüzgar -deniz diplerine sığınıp gerçek sahibini bekleyen inci misali- sahicilikle buluşmuş, en mahrem duygularda hem hal oluyorduk işte. İnsanlı dünyadan kendiliğinden yükselen bu yürek çarpıntıları, kendi zirvesine tırmanan topluma dair bir acıya, bir karanlığa, bu karanlık mukabilindeki bir aydınlık özlemine şimşekli işaretler çakıyor(du).

Bu Aşk İşaretleri’ini somutlaştırmak için belki, belirlenmiş olanın sınırlarına savaş açan, mangelere içinde kendisini gerçekleştirmenin peşine düşen biz kadınlar, Latife Tekin’i aramıza aldık; yoksulun dili, kadının dostu, insanın yoldaşı Latife Tekin aramıza karıştı. Acıların tüm yalnız yaşanabilirliğine karşın mutluluğun çoğalma ve çoğaltma gibi bir doğası vardır; doğal olan bizi kendisine sürükledi ve Arel Kitap Kafé’nin o büyülü kuytusunda topladık. Ve sonbahar muştusunu içinde toplayan kasımın onuncu sabahında, bildiğimiz dört mevsimden farklı bir mevsimi

Aşk İşaretleri, Latife Tekin, 119 syf., İletişim Yayınları, 2013.

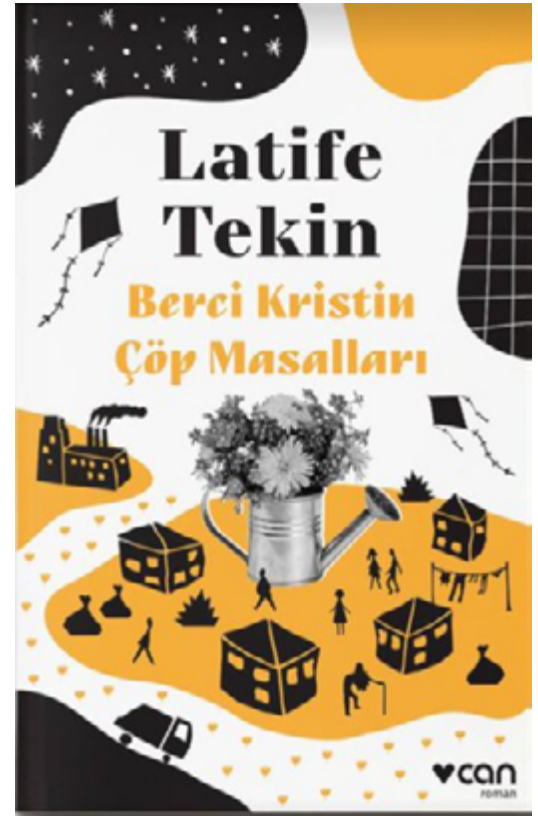
yaşadık. Hava, gökkuşağının bütün renklerini zerrelere bindirmiş, rüzgar oradan oraya dans etmekteydi. Müteva-zi kubbemizde ruhlarımıza akmasına alışkın olduğumuz müzik, kendilerini inşa sürecinde harikalar yaratarak bil-gece bir sessizlikle hayatın içine akan, hayatın gövdesinde ve ruhunda mekan tutan kadınların meraklı civıltıları karşısında kendi önüne perde çekmişti. Kadınlar kelebek-ler gibi salınıp işveli edalarıyla ormandan gelen esintiye dahil olurken, kah bin yıllar ötesinden seslenen Muinar, kah gecekondu damından göğe mektuplar salan Dirmit olup kadınlara karıştı Latife de...

MUTLULUK DA BİZE HASRET

Latife Tekin, bir kere daha, hayatımıza hadsizce girerek varlığımıza had çizen, artık “modern/postmodern” gibi kavramlara sığmayan tüm despotik karanlıklara inat, gerçekliğin kendisine işaret ediyor, hali ve duruşuyla ona ayna tutuyordu. Ağzından ışık saçan, ağzı parlayan (sıra-dan gibi görünen ancak sahiciliğin kendisi olan) insanlara odaklanarak, teneke kutuların içinde bulutların rüyasına giren bir ruhla tercüman olmaya çalışıyordu yeniden uyanabilmenin imkanına. Burada bizleri kendi kabımız-dan çıkararak şeylerden yalnızca biri, bizi, gerçek üstü gibi görünen bir duruş, dil ve söyleyişle gerçekliğin ta kendisi-ne götürmesiydi.

Mutluluğa ne kadar hasretsek, mutluluk da bize hasret demektir. Karşılıklı hasretimizin doruğa çıktığı bu tarih-sel anlarda bize verilen bir cevaptır Latife Tekin...

Latife Tekin’in Orman’da aydınlanan, arınan, efsunlanan yüreği değdi... Bilincimin karanlıklarına gömülmüş ke-limeler efsunlu bir üfürükle önce semaya yükseldi, sonra çaltaklana çaltaklana önümde arz-ı endam etmeye durdu. Hep Berci Kristin Çöp Masalları’nın gövdelerine yapışan sentetik elbiseler giyen kadınları mı çaltaklana çaltaklana yürür?.. Hayır, kelimeler de yürür... Ölüm olmayan bir ormanın böğründe efsunlanan nefes kelimelerin ruhuna öyle bir üfler ki, bütün tanımlanış mengenerler buhar olup uçar ve olanlar olur...

Kitabın yeni edisyonu önümüzdeki günlerde yayımlanacak.

ÇEVİRİ’den kitap çevirmenlerine örgütlenme çağrısı

Çevirmenler Meslek Birliği (ÇEVİRİ) kitap çevirmenlerine çağrı yaptı: Birlikte mücadele edelim.

Çevirmenler Meslek Birliği (ÇEVİRİ), kitap çevirmenlere bir çağrı yaparak, kölelik sözleşmelerini kabul edilmesini istedi. “Kriz” bahanesiyle yayınevlerinin sözleşmeleri yenilemek istediğine dikkat çekilen açıklamada, “Bütün kitap çevirmenlerini bu kölelik şartlarını reddetmeye, uygulanan baskılara direnmeye, yasal ve ekonomik haklarını savunmak için Çevirir’de örgütlenmeye ve birlikte mücadele etmeye çağırıyoruz” dendi.

Açıklamanın tamamı şöyle:

“Kriz ancak kapitalistlerin dilinde ‘fırsat’ demek olabilir. Canları yanan emekçilerin dilinde haklarının gasp edilmesi için “bahane” demektir. “Büyük”, “güçlü” olduğu iddia edilen ama nedense gözünü her “fırsat”ta çevirmenlerin aldığı mütevazı ücretlere diken birtakım yayınevlerinin, çevirmenleri arayarak mevcut sözleşmelerini feshetmek veya sözleşmelerine yeni maddeler eklemek için baskı yaptıklarını duyuyoruz. Sanki döviz krizini çevirmenler çıkarmış; sanki kâğıdın Türkiye’de üretilmesine çevirmenler engel olmuş; sanki kâğıt piyasasında spekülasyonları çevirmenler yapıyormuş gibi, döviz ve kâğıt krizinin faturasını çevirmene kesmeye çalışıyorlar. Kitap çevirmenlerinin ikinci ve müteakip baskılardan aldıkları mütevazı telif haklarını kırıp kuşa çevirmekle ne kadar kazanacaklarını bilmiyoruz ama neleri elimizden aldıklarını biliyoruz:

Hayatını kitap çevirerek kazanan insanlardan bu işi yapma, bu işe devam etme imkânını;

Okurdan iyi kitapları iyi çevirilerle okuma imkânını;

Kültürümüzden dünya edebiyatı ve düşüncesinin önemli eserlerini kazanma imkânını alıyorlar.

Mevcut ilişkiler ağı içinde, her şey gibi iyi çevirinin de bir ücreti var; yabancı yayınevinin telifini, matbaanın parasını, dağıtımçıların payını kesemeyen bu “büyük”, “güçlü” yayınevleri, çevirmenleri kölelik sözleşmelerine mecbur edemezler. Bütün kitap çevirmenlerini bu kölelik şartlarını reddetmeye, uygulanan baskılara direnmeye, yasal ve ekonomik haklarını savunmak için Çevirir’de örgütlenmeye ve birlikte mücadele etmeye çağırıyoruz.”

Çevbir Yönetim Kurulu

Ayberk Erkay: Dramatik yazında şiddet tiyatroya şekil veriyor

İmge Kitabevi Yayınları “Çağdaş Tiyatro Kitaplığı” yayın yönetmeni Ayberk Erkay ile sohbet ettik. Erkay “Son dönemde, Batı edebiyatında, özellikle dramatik yazında şiddet, belki de hiç olmadığı kadar işlenir oldu. Hemen her coğrafyada, oyun yazarlarının genel anlamda yapmış buldukları ve görebildiğim kadarıyla yapmayı sürdürdükleri bir tercih bu. Dolayısıyla onların bu tercihi, tiyatronun bugününe şekil veriyor ve kaçınılmaz olarak beni de bu tercihi yapmaya, yani onların bu tercihinin aracı olmaya bir anlamda mecbur bırakıyor” dedi.

İmge Kitabevi Yayınları “Çağdaş Tiyatro Kitaplığı” yayın yönetmeni Ayberk Erkay ile bir araya gelip, son dönemlerde çağdaş tiyatro metinlerini Türkçe’ye kazandırıp kitap olarak yayımlayan yayınevinin yayın politikasını, çevrilen metinlerin ortak noktalarını ve klasik ile çağdaş olan tiyatro metinleri arasındaki farkları konuştuk.

Ayberk Erkay, aldığı Fransız Edebiyatı, Çağdaş Felsefe ve Tiyatro Kuramı eğitimlerini, çeviri alanına nakşediyor. Uzun yıllardır edebiyat araştırmaları yapan Erkay, bilgi birikimini ve deneyimini de kullanarak, son dönemin en gözde oyunlarını Türkçe’ye kazandırması ile biliniyor.

Soner Sert

‘Özellikle kuramsal metinler anlamında, bir an önce Türkçe’ye kazandırılması gereken metinlerin neler oldukları zaten uzun zamandır ortada. Lehmann’ın “Postdramatik Tiyatro”su, Szondi’nin “Modern Drama Teorisi” ya da Victor Turner’ın “Ritüelden Tiyatroya” başlıklı çalışmaları bu anlamda ilk akla gelen örnekler ve yakın bir zamanda yayınlayacağımız metinler.’

İlk olarak şunu sorayım: Nasıl bir yayın politikası izliyorsunuz? Bir tiyatro metnini yayımlamak için önceliğiniz ne oluyor? Yerli yazar tercih ediyor musunuz?

Çağdaş Tiyatro Kitaplığı uzun zamandır hazırlığını yaptığım, uygun koşulların oluşması, dizinin bir bütünlük içinde kalabilmesi, dağılmaması adına epey bir süre beklemeyi tercih etmiş olduğum bir koleksiyon. Dizinin içeriğini, aslına bakacak olursanız, Türkçe’deki çağdaş tiyatro alanındaki eksikliğin kendisi belirliyor. Son kırk yıl öncesine kadar, yine bazı önemli eksikliklerle birlikte, çok sayıda araştırmacının, yazarın, çevirmenin, yayınevinin uğraşları sayesinde, tiyatro sanatının uluslararası anlamda belirleyici, yol gösterici metinleri Türkçe’ye kazandırıldı ve bu da hem sanatsal üretim, hem de akademik çalışma anlamında, o dönemin çağdaşıyla güncel bir ilişki kurulabilmesini sağladı.

Fakat uzun zamandır, günümüze yakınlaştıkça, evrensel boyutta önem arz eden dramatik ve kuramsal metinlerin Türkçe’de bulunmasıyla ilgili bir sıkıntı yaşanıyor ve bu da kaçınılmaz olarak, geçmişe nazaran daha hızlı bir değişimle ilerleyen dramatik sanatın güncel olarak algılanmasında geride kalınmasına, yorumun yorumunun kabul edilmesine ya da tartışılmasına sebep oluyor. Bu noktada Çağdaş Tiyatro Kitaplığı, dramatik sanatla ilgilenenlere mümkün olduğunca dolaysız bir yorum kazandırabilmek adına, öncelikle bu dönemdeki eksikliği kapatmak, ardından üretim ve çalışma alanlarımızı genişletmek adına alanı zenginleştireceğini düşünerek bir araya getirdiğim metinlerden oluşuyor.

Özellikle kuramsal metinler anlamında, bir an önce Türkçe’ye kazandırılması gereken metinlerin neler oldukları – ki bu gerekliliği uluslararası düzeyde, sanatsal üretim ve akademik çalışmalarla eş zamanlı ilerleyebilmek adına dile getiriyorum – zaten uzun zamandır ortada. Lehmann’ın “Postdramatik Tiyatro”su, Szondi’nin “Modern Drama Teorisi” ya da Victor Turner’ın “Ritüelden Tiyatroya” başlıklı çalışmaları bu anlamda ilk akla gelen örnekler ve yakın bir zamanda yayınlayacağımız metinler.

Peki, oyun metinlerini seçerken önceliğiniz ne oluyor? Yerli yazarların metinlerini de yayımlamayı düşünüyor musunuz?

Oyun metinleri anlamında, kurama nazaran daha fazla Türkçe kaynağa sahip olsak da, son otuz, belki kırk yıllık döneme bakınca, Batı dramatik edebiyatında kendilerine kalıcı yer edinmiş çoğu metnin henüz Türkçe’ye çevrilmemiş ya da ciddi semantik ve stilistik hatalarla çevrilmiş olduğunu görüyoruz. Wajdi Mouawad, Sarah Kane, Bernard-Marie Koltès,

Robert Lepage, Richard Foreman gibi oyun yazarları, bugünün tiyatrosunun hatlarını oluşturan ve bu açıdan mutlaka tanık olunması gereken ve dramatik sanatı hemen her unsuruyla ele almış, kendi yorumlarını ve teorilerini oluşturmuş, sanatsal bir bütünlük yaratmış tiyatro insanları.

Oluşturduğum bu koleksiyonda, öncelikle tiyatroyu bir bütün olarak yorumlayan bu isimlerin metinleri Türkçeye kazandırmayı hedefliyor, bunun yanında her zaman yeni metinlere, yeni yazarlara ihtiyacı olan tiyatro dünyası için evrensel niteliğe ve kaliteye sahip metinlere yer vermeyi amaçlıyorum. Tabii burada ister istemez öznel bir seçimden bahsetmek durumunda kalıyoruz. Yerli yazarların metinlerini bu dizide yayımlamayı, en azından bir süre için düşünmüyorum.

‘ÇAĞDAŞ TİYATRO METNİ TÜM EDEBİYAT OKURUNA SESLENİYOR’

Sizin çevirdiğiniz Koltès’in “Pamuk Tarlalarının Issızlığında” isimli oyunu Nisan 2018 tarihinde İmge Kitabevi Yayınları’ndan çıktı. Pek çok topluluk tarafından sergilenen bu oyunu tercih etmenizin sebebi neydi?

Diziye Koltès’in bu metniyle başlamış olmamızın, çağdaş tiyatroyu ya da Batı tiyatrosunun bugününü ya da Lehmann’ın postdramatik olarak adlandırdığı dönemi temsil etmesi açısından önemli olduğunu düşünüyorum. Malum olduğu üzere, sanatsal ifadenin her biçimi gibi, dramatik edebiyat da zaman içerisinde dönüşümler geçirdi ve geçirmeye devam ediyor. Yüzyıl ortasının ardından, soğuk savaş öncesinde, özellikle Fransız düşünürlerin de katkısıyla bedeninin kendinde bir varlık olarak ele alınmasıyla birlikte, kaçınılmaz olarak bedenle ilişki kurmak zorunda olarak tiyatro sanatı, soğuk savaşla birlikte şekillenmeye başlayan yeni dünyada ciddi bir dönüşüme uğradı. Çağdaş Tiyatro Kitaplığı, dramatik yazının bu dönemine odaklanıyor.

Yazarın, yönetmenin, oyuncunun, sahnenin ve tiyatroya dair hemen her unsurun rollerinin yeniden belirlendiği, dramatik metnin somut anlamda, diğer sanatsal araçların müdahalesiyle birlikte değişim geçirdiği, arayışların çeşitlendiği bu yeni dönemin tabiatını en belirgin biçimde işaret eden metinlerden biri olduğu için Pamuk Tarlalarının Issızlığında’yı dizinin ilk kitabı olarak yayınlamayı tercih ettim.

Pamuk Tarlaları, gelenekle yüzleşen, parçası olduğu dramatik sanatı, onun imkânlarını sonuna kadar zorlayan, yıkıcı

‘Yazarın, yönetmenin, oyuncunun, sahnenin ve tiyatroya dair hemen her unsurun rollerinin yeniden belirlendiği, dramatik metnin somut anlamda, diğer sanatsal araçların müdahalesiyle birlikte değişim geçirdiği, arayışların çeşitlendiği bu yeni dönemin tabiatını en belirgin biçimde işaret eden metinlerden biri olduğu için Pamuk Tarlalarının Issızlığında’yı dizinin ilk kitabı olarak yayınlamayı tercih ettim.’

'Son dönemde, Batı edebiyatında, özellikle dramatik yazında şiddet, belki de hiç olmadığı kadar işlenir olmuş, görünür olmuş durumda. Hemen her coğrafyada, oyun yazarlarının genel anlamda yapmış buldukları ve görebildiğim kadarıyla yapmayı sürdürdükleri bir tercih bu. Dolayısıyla onların bu tercihi, tiyatronun bugününe şekil veriyor ve kaçınılmaz olarak beni de bu tercihi yapmaya, yani onların bu tercihine aracı olmaya bir anlamda mecbur bırakıyor.'

bir metin. Hem kâğıt, hem sahne üzerinde okurundan ve izleyicisinden yeni bir bakış açısı, farklı bir yorumlama pratiği geliştirmesini talep ediyor. Bu metni tercih etmenin bir diğer nedeni de, buluşmaya yalnızca tiyatroyla ilgilenen okurları değil, tüm okurları davet ediyor olması. Aslında bu, dizinin geneli için söyleyebileceğim, çok önem verdiğim bir husus.

Yalnızca Türkiye'de değil, dünyada da, genel edebiyat okurunun, dramatik edebiyatın geçirmiş olduğu değişimin henüz bütünüyle farkında olmadığı kanısındayım. Çağdaş tiyatro metni, eski alışıldık yapısından, yani diyaloglara dayalı, direktiflerle kısıtlanmış, belirgin bölümlere ayrılmış, bazı yazılı olmayan kurallara göre işleyen yapısından kopmuş durumda ve tanımlanmayı, çerçevelenmeyi reddeden, özgür yapısı ve içeriğiyle, sadece "oyun metni okumak" isteyen okurlara değil, tanımsız bir edebi metinle karşılaşmak isteyen tüm edebiyat okurlarına sesleniyor. Dramatik edebiyatın bu değişimine tanıklık edilmesini sağlamak da dizinin hedeflerinden biri.

Dünyaca ünlü caz müziği sanatçısı ve tiyatro yazarı Koffi Kwahulé'nin "Üç Oyun"u önümüzdeki günlerde okur ile buluşacak. Ezgi Coşkun'un çevirisini yaptığı bu kitapta yazarın; Bira Fabrikası, Big Shoot, Blue-S-cat isimli oyunları yer alıyor. Yazar, daha çok odağına şiddeti aldığı oyunları ile biliniyor. İçinde bulunduğumuz dönemin, ulusal ya da uluslararası anlamda, şiddet ile sarmalanmış olmasının bu oyunları yayımlamayı tercih etmenizi etkiledi, diyebilir miyiz?

Söz konusu tercihin, benim alanıma ulaşana kadar, aslında birçok farklı alanda, birçok farklı gerekçeyle, sanat üreticileri tarafından yapılmış olduğunu söyleyebilirim. Son dönemde, Batı edebiyatında, özellikle dramatik yazında şiddet, belki de hiç olmadığı kadar işlenir olmuş, görünür olmuş durumda. Hemen her coğrafyada, oyun yazarlarının genel anlamda yapmış buldukları ve görebildiğim kadarıyla yapmayı sürdürdükleri bir tercih bu. Dolayısıyla onların bu tercihi, tiyatronun bugününe şekil veriyor ve kaçınılmaz olarak beni de bu tercihi yapmaya, yani onların bu tercihine aracı olmaya bir anlamda mecbur bırakıyor. Bu metinler, bugünün tiyatrosunu ve dünyasını işaret ediyor.

Kwahulé, geçtiğimiz günlerde Caz Festivali'ne katılmak için Türkiye'ye geldi. Siz de yazar ile birlikte uzun süredir Moda Sahnesi'nde -Kemal Aydoğan yönetiminde- kapalı gişe oynayan Bira Fabrikası'nı izlediniz. Yazarın, oyuna dair hisleri ne oldu?

Kwahulé oyunu çok beğendi ve asıl önemlisi - hiç bilmedi-

ği bir dilde – çok güldü. Bunu özellikle söylüyorum çünkü bunun üzerine uzunca sohbet ettik kendisiyle. Bira Fabrikası şiddetin, acının, acımasızlığın uçlarda gösterildiği fakat aynı zamanda tüm bunların parodisini de barındıran bir metin. Hatta sahneye taşıdığı şiddete ve acılara bu denli “alaycı” yaklaşıyor olması – ki bu sadece bu oyunla sınırlı değil, yazarın hemen her oyununda karşılaştığımız bir tercih – Kwahulé'nin Fransa'da öteye itilmesine, bazı çevrelerce göz ardı edilmesine, sert eleştiriler almasına sebep olan bir durum.

Kwahulé, 'oyunun farklı ülkelerde birçok farklı temsilini izlediğini ve ilk defa bu kadar güldüğünü ve bu durumdan çok memnun olduğunu' dile getirdi. Özellikle Fransa'da oyunun komedisinin neredeyse görünmeyecek kadar kapatıldığını, dram yönünün öne çıkarıldığını dile getirdi ve bu seçimden çok da hoşnut olmadığını, zira savaşın şiddetine kahkahayla yanıt vermek için yazdığını, sahnede de bunu görmeyi tercih ettiğini ifade etti. Tabii burada coğrafyalara özgü tiyatro geleneklerinin etkisini de göz ardı etmemek gerek.

Kwahulé Fildişi Sahilli bir yazar ve oyunun Afrika ülkelerindeki temsillerinde şiddetin acımasızca, neredeyse gerçek'le boy ölçüşecek kadar ön plana çıkarıldığını, Fransa'da bireyler üzerinden işleyen bir dramın gösterilmesinin tercih edildiğini, Türkiye'de ise komedinin öne çıkarılmış olduğuna dair bir tespit bulundu. Bu önemli bir tespit, zira coğrafya, gelenek gibi unsurların metnin üzerindeki değiştirici gücünü açıkça işaret ediyor.

Şu günlerde İmge Yayınevi'nden Wajdi Mouawad imzalı “Kıyı” yayımlanacak. Kıyı'nın çevirisini, dizinin yönetmeni de olan siz yaptınız. Yine şiddetin odağında olduğu bir oyun... Tiyatro, yüzyıllardır savaşı anlatan oyunları konu alıyor. Ve bunun yüce bir barış isteğinden bağımsız olmadığını düşünüyorum. Tiyatro, barışı sağlayabilecek mi?

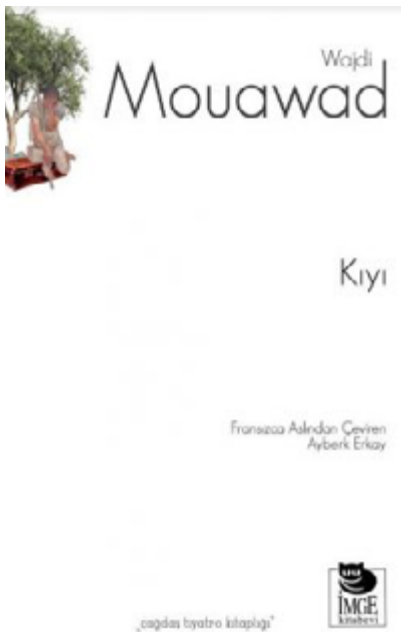
Kıyı oldukça kuvvetli bir metin. 1997 yılında yazılmasının ve sahnelenmesinin hemen ardından karşılığını bulmuş, ardından gelen dramatik metinlerde izine rastlayabildiğimiz, dramatik edebiyata yeni bir yön kazandırmış, farklı bir dil olanağı sunmuş, sarsıcı bir anlatı. Merkezinde kuşkusuz şiddet var. Fakat bu şiddet, yalnızca savaşın somut şiddeti değil, insanın kan bağıyla, coğrafya bağıyla, kimlik bağıyla bağlı olduğu ve bu yüzden kopamadığı insanlara ve en önemlisi kendisine yönelttiği bir şiddet.

Kıyı, şiddetin bu farklı öznelerini ve vasıtalarını toparlayıp, gösteriyor, okurunu şiddete farklı açılardan tanık bırakıyor ve bunu yaparken, yalnızca bariz nesne olan acıdan değil, kahkahadan ve alaydan besleniyor, kendine özgü bir dil ya-

'Kıyı, şiddetin bu farklı öznelerini ve vasıtalarını toparlayıp, gösteriyor, okurunu şiddete farklı açılardan tanık bırakıyor ve bunu yaparken, yalnızca bariz nesne olan acıdan değil, kahkahadan ve alaydan besleniyor, kendine özgü bir dil yakalıyor, gerçek ile masalı bütünleştiriyor ve bana kalırsa gücünü de tüm bunlardan alıyor.'

'Akademi bazı yönleriyle ülkeye özgü hâlleri temsil edebilir ama bu da tekil değildir. Yine birtakım ülkelerle benzeşirsiniz. Öte yandan, ülke ve yönetim biçimleri değişse de akademide hiç değişmeyen özellikler vardır ki kalıcılığı sağlayan ve akademisyenlere "zırh" olan da bunlardır.'

Kıyı, Wajdi Mouawad, çev.
Ayberk Erkay, İmge Kitabevi.

kalıyor, gerçek ile masalı bütünleştiriyor ve bana kalırsa gücünü de tüm bunlardan alıyor. Kıyıda Wilfrid ile arkadaşları savaşın şiddetinden kaçarak kıyıya, açık denizlere yani kuşkusuz huzura, barışa ulaşmaya çalışıyorlar.

'ÇAĞDAŞ VE KLASİK TİYATRO METİNLERİ FARKI: KİŞİNİN DÜNYAYLA İLİŞKİSİ'

Bilindiği gibi çağdaş tiyatro üzerine çalışıyorsunuz. Sizce, günümüz tiyatro metinlerinde çağdaş ile klasik metin arasındaki en nesnel fark nedir?

En belirgin farklardan biri, kişinin dünyayla olan ilişkisi. Bu ilişki değiştiği sürece sanatsal ifadenin kendisi de değişime uğruyor. Tiyatro söz konusu olduğunda, buna, insanın bedeniyle olan ilişkisine bakışındaki değişim de ekleniyor, zira ister istemez bir oyuncu bedenine seslenen metin, bu yeni bakışı sahipleniyor – ya da reddediyor ki bu da yine ciddi bir değişim demek – ve bu da çağdaş olana kimliğini kazandırıyor. Hem sahnenin kendisi, hem sahneye bakış değiştiği için metin de değişiyor, yapısal bu değişim yaratıyı da farklı bir boyuta sürüklüyor, yaratıcının karşısına yeni rekabet alanları, yeni olanaklar ve yeni engeller çıkarıyor.

Değişen içeriği, anlatıyı, dili tahlil etmek ayrıntılı bir gözlem gerektiriyor olsa da, yapısal değişime şahit olmak için birkaç örneğe bakmak yeterli. Dramatik edebiyatın bugününde, ne bir sahne direktifinin, ne biçimsel bir bölümlenmenin, ne bir kişi adının mevcut olduğu, kâğıt üzerinde kütle halinde duran, sayfayı dolaşan, tanımlanmaktan kaçan bir metinle yani örneğin Koltès'in Ormanlardan Hemen Önceki Gecesi ya da bunun aksine sahneyi neredeyse bir oyun kişisi olarak kullanan, sahneyi sonsuz bir ihtimaller alanı olarak tasarlayan Robert Lepage'ın yazdığı Ay'ın Karanlık Yüzü gibi bir metinle karşılaşabiliyoruz.

Bu aralar gündeminiz nedir? Önümüzdeki süreçte hazırlamayı düşündüğünüz çalışmalar nelerdir?

Kalabalık çalışmayı, mümkün olduğunca fazla metni yan yana getirmeyi, bu anlamda bir kalabalıkta üretmeyi tercih ettiğimden dolayı gündemim her zamanki gibi yoğun. Céline, des Forêts, Artaud ve Edward Bond şu sıralar masamda. Öte yandan Asaf Halet'in şiirlerinin Fransızca edisyonunu üzerine çalışıyorum. Hazırladığım diğer edebiyat koleksiyonlarının çalışmalarını sürdürüyorum. Çağdaş Tiyatro Kitaplığı'nın önümüzdeki dönemine yönelik hazırlık ise tamamlanmış durumda. Yakın zamanda yayınlayacağımız oyun metinleri ve önemli kuramsal çalışmalarla diziyi devam edeceğiz.

Çocukluk ırkçılığa manidir!

“Çocuk Edebiyatı ırkçılıkla mücadele etmeli mi?” sorusunu “Etti ve ediyor hem de çocuğun tüm gücüyle, mecalsiz ve mevzisiz bırakıyor renkleri çirkinliklerine bahane kılanları” diye cevaplamak işten değil. Tabii ki; “İrkçılık kötüdür yavrum sen sakın ırkçı olma e mi!” ya da “Sen kendi ırkınla gurur duyabilirsin ama unutma ki diğerleri de insan” çığığında değil. Şen kahkahalar, kıldan ince duyarlıklar, kolkola yürek yüreğe dayanışmalarla. Anlatının dar sokaklarını usta mimar dokunuşuyla genişletip ferahlık hissini tüm okurlara taşıyarak...

Adnan Saraçoğlu

Kadriye Bakşı'nın kaleme aldığı, Nesin Yayınevi etiketiyle çocuk okurlarla buluşan “Kumpanya Nula”, daha ilk sayfalarda, Münir Özkul'un hayat kattığı huysuz ihtiyarı hatırlatan, sayfalar çevrildikçe, henüz kırka gelmişken, burnunuzu derin derin sızlatan Nuriye Hanım karakteri; her zerresinde İstanbul'da, İzmir'de, Diyarbakır'da birlikte yaşanılabilen yılları, kesme işareti kolay kolay gerektirmeyen kocaman “biz” öznesini barındırıyor. Yaşam biçimleri, kültür ve ahlâk birimleri çeşitlendikçe uyum yerine kriz, dayanışma yerine sataşma ve saldırma üretiliyorsa orada ırkçılık ve nefret kazanlarının fokurdadığını anlayabiliriz. Hem nasılsa dilini bilmiyor, milletini tanımıyoruz, tanışma bahanelerini hiç kullanmıyoruz, karalamanın sırça köşkünde, dışarıyı net görmemek hiç sıkılmıyor canımızı. İnsanlık tarihinin en büyük yalanları işte bu kör görüşte, hışırtılı duyuşta, pütürlü hissedişte ortaya çıkıyor. Uzun parantezi kapatırsak, güzeller güzeli Despina Abatzi Hanımefendi bu vasatta dönüşüyor meyve ağaçlarından çocukları uzak tutmaya yemin etmiş, onları suyla, sert sözlerle ve çirkin yüzüyle kovalayan Kokona Nuriye'ye.

Bir maskeyi en kolay düşüren, takanı faka bastıran çocuklar işte

bu hır gürü çalıyorlar Kadriye Bakşı'nın Kumpanya Nula adlı "iyi ki okudum" kitabında. İyi ki çocuklar söz dinlemiyorlar, iyi ki çocuklar ve anlamıyorlar. Temiz duygular içeren bir sevdanın, kafası karışık yetişkinlerce yasağa, çirkinliğe, yalanlar dizisine, kin ve nefrete dönüşmesini çocuklar hiçbir zaman anlamayacaklar. Güzelliğe gölgesi düşen yetişkin karmaşası istense de çocuğa anlatılamaz, çocuğun saf karmaşası; gerçeği aşan, kültürü aşan, dilleri aşan, ahlakı ve ahlakçılığı aşan pahadadır çünkü.

Maskesi düşen Kokona Nuriye, çocukların Nula Teyzesi oluyor, ilk yardım müdahalesini ilk dimağ mübadelesi izleyince üç-dört kuşak öncesinin sanat hayatına damga vurmuş, gösterişli bir sanatçının duvarlarında, sonrasında kitaplığında soluklanıyor çocuklar.

"Üç çocuk karakter" klişesi, "iki kafadarlar"dan hemen sonra ziyadesiyle sevdiğim ve anlatıya hareket, kıvam katan tercihlerdendir. Fazlasıyla steril olmak pahasına üç karakter de dışlanmışlardan seçilmiş ve anlatıyı geliştirmişken, dışlayanlara zarifçe sopa çekilmiş olmasa, bazı zaafılar; olur böyle şeyler dokunuşuyla geçirtilirse, Despina Hanım'ın tiyatro için vurguladığı doğallık tam anlamıyla yakalanmış olabilirdi. Kızlar grubunun oyuncak yılanla korkutulması ve Hababam Sınıfı'na göz kırpan replika numarayla intikam alınması, Ayça'nın konuşmasıyla dalga geçilmesi... kusur dedektörleri azıcık çalışmasa ve siyasi doğruculuk tatilden dönmese...

Kızlar grubunun üç kafadarı Eda'nın; annesi ve anneannesi, Ayça'nın; babası otoriter yanları, geleneğe ve topluma kolay sırt çeviremeyişleri, öte yandan körü körüne ayak diremeyişleri ve çözüme yanaşmalarıyla iyinin ve kötünün ortasındaki geniş gri alanda, ama kanaat notuyla iyiler safında yer alıyorlar. Adar, ırkçılığa yem olan Kürtlüğü, gep geniş ailesi ve gözü karalığıyla anlatının arabulucusu. Ailelerine yakalanıp önyargı bataklığına saplanana kadar, zamanın ışıltılı sahne kadını Despina Abatzi'nin evinde okumaya ve oynamaya başlıyorlar Küçük Prens'i. Maddi dünyanın ve yetişkinlerin dünya algısının radikal eleştirisi sayılabilecek bu kitapta kendilerinden çok şey olduğu muhakkak. Menfaat ve servetin semtine uğramadığı çocukların, ailelerinin reel-politik masallarını kabullenmesi mümkün olmuyor bu yüzden, Kürt ve Türk olarak birbirlerini dışlamak yerine yetişkin palavralarını dışlıyorlar iş bu halde. Yasak aşk zırvallığının arkasına sarkıp bir mektubailmek ilmek işlenmiş dürüstlüğü görüyorlar basiretle.

Kovalayan kazlar sorunsalı kitabın zarafet tepelerinden belki de en güzeli, ağaçtaki meyveyi istemesini bilmeyenin kovalanıp ıslatılması, meyve sahibinin gönlüne değenin ise meyveye istemeden ermesi gibi, Eda'nın yoluna çıkan kazlar da kendisine gözlerini dikene tıslayıp onu kovalarken, gözünü dikmeyip gönül indirenin yanından geçip gidiyorlar.

Alt başlığına uygun şekilde bir arkadaşlık öyküsü anlatılıyor kitapta, bozuk konuşan, eksik konuşan, farklı dilde konuşan ama hep aynı samimiyetle konuşan insanların arkadaşlığı. Azıcık dikkatle, bundan 75 yıl önce Fransızca konuşan Prens'in de aynı dili kullandığını anlıyoruz: "Rojbaş diyen Adar'ın, "Kuklamu" diyen Despina Abatzi'nin dilini. Gözüyle gönlü aynı şeyi görenlerin dilini.

Kumpanya Nula, Kadriye Bakşı, Nesin Yayınevi – Çocuk Dizisi, Syf. 144, 2014.

Tanıdık bir fotoğraf albümü: Ayşen Işık'tan Kör Dövüşü

Ayşen Işık'ın Sel Yayınları'ndan çıkan ilk öykü kitabı Kör Dövüşü, hayatın içinde duruşu, kısa ve öz öyküleri ile adeta birer fotoğraf karesi netliğinde. Kör Dövüşü'nü okumak, tanıdık bir fotoğraf albümünü karıştırmak gibi...

Dünyaya ait olmaya ve bir arada durmaya dair çabamızı hakikaten iyi tarif eden bir deyim: Kör dövüşü. Ayşen Işık'ın Sel Yayınları'ndan çıkan ilk öykü kitabının adı aynı zamanda. Işık, kitabına bu adı vererek tam da yerine rast gelen derdini daha kitabı elimize aldığımız anda anlamamıza yardımcı oluyor.

“Kör Dövüşü”, Ayşen Işık'ın ilk kitabı fakat öykülerin uzun bir vadenin dökümü olduğu açık. Gözlemleri ve tarifleri, bir gün anlatma derdiyle etrafı izlemiş bir gözün ispatı. Yazarın çok uzun tutmaya yanaşmadığı ve sayıca çok olan öyküleri, kare kare birer fotoğraf netliğinde. 15 öyküden oluşan bu kitabı okumak, tanıdık ama bize ait olmayan bir bakıştan çekilmiş fotoğrafların bulunduğu bir albüme göz gezdirmek gibi. Üstelik taşıdığı duygular da bu deneyimle kardeş.

Çoğu, bakana kendinden bir şey anımsatan, üzen, tebessüm

Nida Dinçtürk

uyandıran, “Bunun aynısından bizim evde de vardı,” dedirten, “Şimdi nerede acaba” diye sorduran, merak ettiren, belki umutlandıran cinsten. Ayşen Işık, tam da bu yüzden çoğu derdi gören bir göz. Kadınların, üzgün çocukların, hayal kırıklığına uğramışların ayak izlerini takip ediyor. Zamansız gidenlerin ve davetsiz çıkıp gelenlerin, beklenen cinnnetlerin, kanı tere katarak çalışmanın yakından tanığı. Duyguları ve durumları neredeyse birer obje gibi somutlaştırarak anlatmayı başarıyor. Bununla beraber, anla ve mekanla da sıkı bağlar kurabiliyor.

Bu arada, Ayşen Işık bir mühendis. Ancak bu, onu tam anlamıyla bir beyaz yakalıya dönüştürmemiş. İzleyip öyküsünü anlattığı tüm karakterler gibi işçileri de o kadar yakından gözlemleyen ve onlarla empati kuran bir bakışı var ki bu, diline de yansıyor. Biyografisini okuduğumuzda kendi deneyimleriyle doğrudan beslenmiş olabileceğini hissettiğimiz öyküsü ‘Sanma ki Yaşıyorum’ bunun en başarılı örneği. Bir tekstil atölyesinde sabaha bağlanan, ast – üst ilişkilerinin silikleştiği ve tüm çilelerin ortaklaşa olduğunu hissettiğimiz bir geceyi anlatan bu öykü, anlatıcının hiç de üstten olmayan diliyle okurun öyküyle bütünleşebilmesine yardımcı oluyor.

ÇARESİZLİK VE KAYIP DUYGUSUYLA HESAPLAŞMA

Ayşen Işık, akrabalık ve kan bağlarının getirdiği, çoğu kez kan emici ilişkilerle de derdi olan bir yazar. Öykülerin önemli bir kısmında, kendi seçimlerimizden bağımsız olarak hayatımızda yer edinivermiş kişilerin ağırlığını sırtında taşıyan karakterle karşılaşırız. Güzel yanı, çoğunun çaresini bularak kendine bir nefes alanı yaratmayı başarabilmesi.

Çaresizlik ve kayıp duygusuyla da hesaplaşması olan Kör Dövüşü; beklenmedik, umulmadık, kabul edilemeyen ölüm-lerin hesabını tutuyor. Hayatımızda bizim seçimimiz dışında var olmuş kişiler kadar bizim kontrol edemediğimiz bir şekilde ellerimizden kayıp gidiverenlerin de yasını tutuyor. Ayşen Işık, yalın anlatımı ve tasvirlerde boğulmayan diliyle sakince anlatıyor derdini.

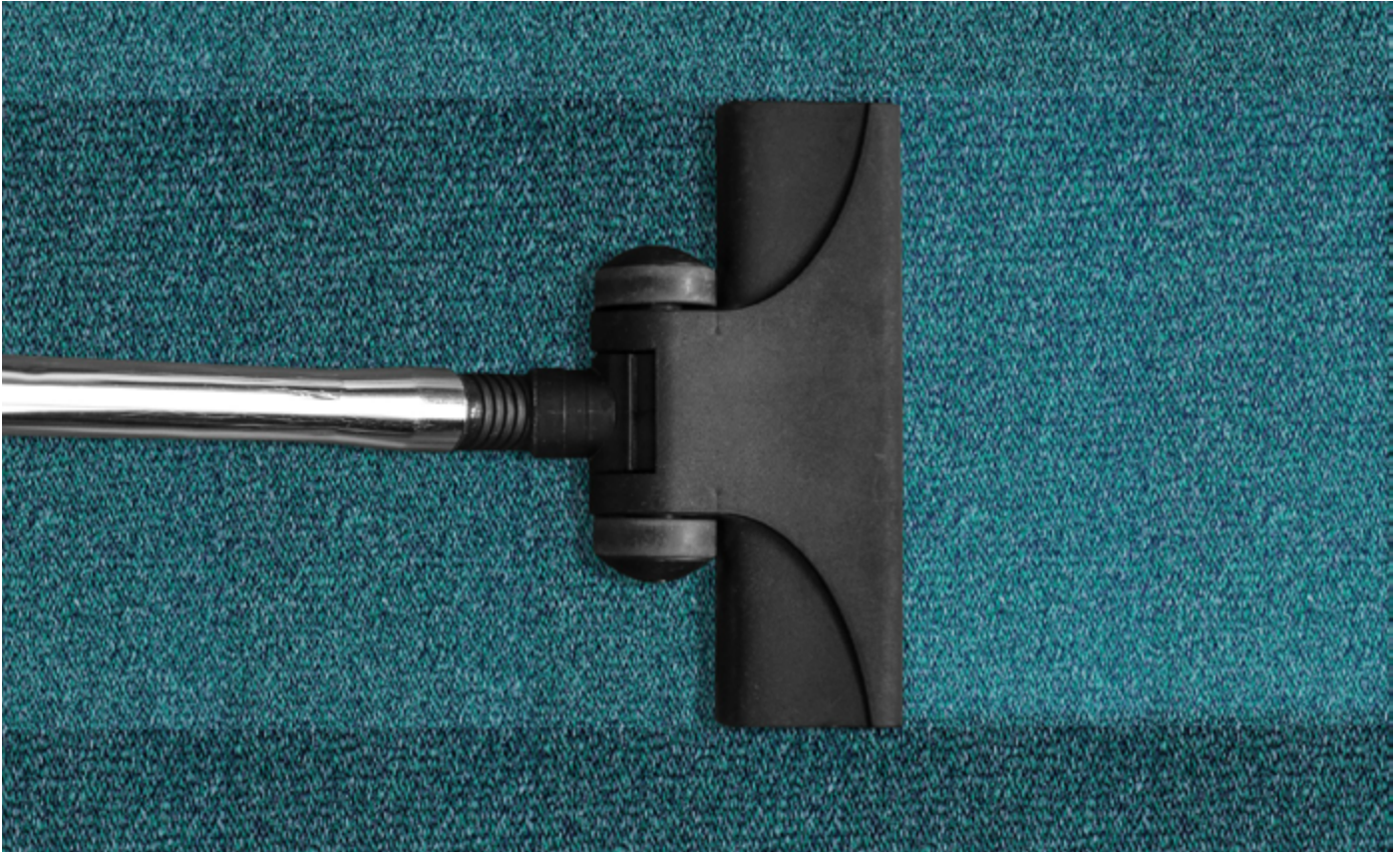
Dili kadar, yakaladığı an ve hislerden kendine bir yol yaratıyor ve okurunun zihnine bu yol üzerinden ulaşmayı başarıyor. Böyle olunca, an geliyor okur, öykülerle özdeşim kuruyor ve okuduğu öykülerin karşısında kendi derdini anlatmışçasına hafifleyip rahatlıyor. Kör Dövüşü, hem okuruna ulaştığı yol ile hem de hayatın içinde duruşu ile okurunun derdini dinliyormuşçasına onu sakinleştirip sıkıntısını paylaşabilen bir eser.

Kör Dövüşü, Ayşen Işık, Syf. 94, Sel Yayıncılık, Kasım 2018.

Taşrada kadın direniyor: Temizlik günü yok!

İnci Gürbüzatık'ın kaleme aldığı "Deve Boku Savaşları", Epsilon Yayınevi etiketiyle raflarda yerini aldı. Gürbüzatık, roman kahramanları Ayten ve Feride ile taşradaki kadının kişisel tarihini de kuruyor. Ayten sevmediği adamla zorla evlendirilmiş, nikâh masasında adamın ayağının aksadığını görmüş, iyice soğumuş evlilikten de yaşamdan da. Kendince bir direnme biçimi geliştirmiş, ev işi yapmıyor. (Laf aramızda öyle özendim ki!) Temizlik günü dahası saati yok...

Seçil Büker

Hikâye yazarın deyişiyle "Güneş'in tüm kızgınlığı ile yükseldiği, zapt etmediği tek bir delik bırakmadığı" (s.15) Aydın'da geçer. Mutlu son mu? Bilmem ki okur karar versin buna. Deve Boku Savaşları (İnci Gürbüzatık, 2018. Epsilon) adından da anlaşılacağı gibi savaş üzerine. Farkında bile olmadığımız öyle çok savaş var ki romanda. Hangisinden başlamalı? Adından başlamak iyi bir fikir olabilir. Pazara mal getiren köylüler develeri bir yere bağlıyorlar ve onlar yitip gittiklerinde kalan deve bokları çocuklara cephanelik sunuyor. Çocuklara da savaş bahanesi yaratmak kalıyor. Ama bu arada ülkede Kore'ye asker gönderme telaşı var. Gönüllüler de var savaşa yazılan, kolay mı savaşa gitmek, gazi olma ve

'Ayten Esat Mahmut Karakurt'un İlk ve Son (1940) adlı romanını okuyor ama yaşam öyle hızlı ki olup bitenler sürekli okumayı kesiyor. "Erkek yazar kadın okur" demişti Nurdan Gürbilek, Ayten okuyor da öylesine okuyor, İlk ve Son'daki Necla'yı taklit etmiyor, kızıyor ona, erkeğin peşinden gidiyor diye. Yalnız saçlarını Necla'ya benzetmek için siyaha boyatıyor o kadar.'

madalya alma umudu varsa çok kolay. Ülkenin gündeminde her zaman savaş var.

Savaş, çocukların deve boku savaşları aracılığıyla çok dolaylı ve keyifli bir biçimde anlatılıyor romanda. İçimiz burkulu-
yor ama sıkılma ya da bunalma değil bu. Tam tersine anlatı okuru içine alıyor, adeta tutsak ediyor, bırakamıyoruz kitabı elimizden. Foucault'dan ödünç alarak yazınsal metinler için kullandığımız heterotopi (Ayşe Kiran dilimizdeki karşılığı için "başkadüzlem" öneriyor) romanda hep var. Çocukların deve boku savaşlarında kullandıkları sözcükler, silahlar, savaş taktikleri Suriye savaşından alınma. Yazar 1950 yılına günümüzü yerleştiriyor. Bunun çok değişik örnekleri var romanda.

Türkiye'nin tarihi gündemde ama roman kahramanları Ayten ve Feride'nin tarihi yok mu? İnci Gürbüzatik özellikle Ayten odaklı romanında kadının, taşradaki kadının kişisel tarihini de kuruyor. Ayten'in karşı öznesi de var: Feride. Feride o Çalıkuşu'ndan (1922) bildiğiniz Feride değil, bu kez olmuş genelev çalışanı. Kent kent kasaba kasaba geziyor, çünkü evli erkekler yar olmuyor Feride'ye. Ayten sevmediği adamla zorla evlendirilmiş, nikâh masasında adamın ayağının aksadığını görmüş, iyice soğumuş evlilikten de yaşamdan da. Kendince bir direnme biçimi geliştirmiş, ev işi yapmıyor. (Laf aramızda öyle özendim ki!) Temizlik günü dahası saati yok.

Oğlu Coşkun'a ya da görüncesine yaptırıyor temizliği, kendisi ayağını uzatıp dergi ya da roman okuyor. (Madam Bovary gibi!) Kocayı da taktığı yok, adamı durmadan aşağılıyor. Oysa o aşağılanan erkek, evlerini (eski bir Rum evi) almak için ne kadar çok çalışmıştı. "Kendi içine kapanmışlığıyla bir sığınma, korunma, kutu gibi oluşuyla da yuva olma hissi uyandıran evin cazibesine daha gençlik yıllarında kapılmıştı" (s.21). Evin çift kanatlı nakışlı ahşap kapısının üzerinde, profilden yanağı görülen, düzgün burunlu bir erkekle bir kadının başı var. Kapıya gelen bronz sapı tutup, erkeğin başını, kadının bronz başına vurduğunda iki âşık öpüşüyor. Eve her gelen konukla yeniden buluşan âşıklardan ne yazık ki evin içinde eser yok. Evin, kapının, diğer nesnelere, yüzlerin uzun uzun betimlendiği romanda kabul gününün anlatıldığı bölüm çok gerçek, çok yakın taşrayı bilenlere.

Ayten Esat Mahmut Karakurt'un İlk ve Son (1940) adlı romanını okuyor ama yaşam öyle hızlı ki olup bitenler sürekli okumayı kesiyor. "Erkek yazar kadın okur" demişti Nurdan Gürbilek, Ayten okuyor da öylesine okuyor, İlk ve Son'daki Necla'yı taklit etmiyor, kızıyor ona, erkeğin peşinden gidiyor diye. Yalnız saçlarını Necla'ya benzetmek için siyaha

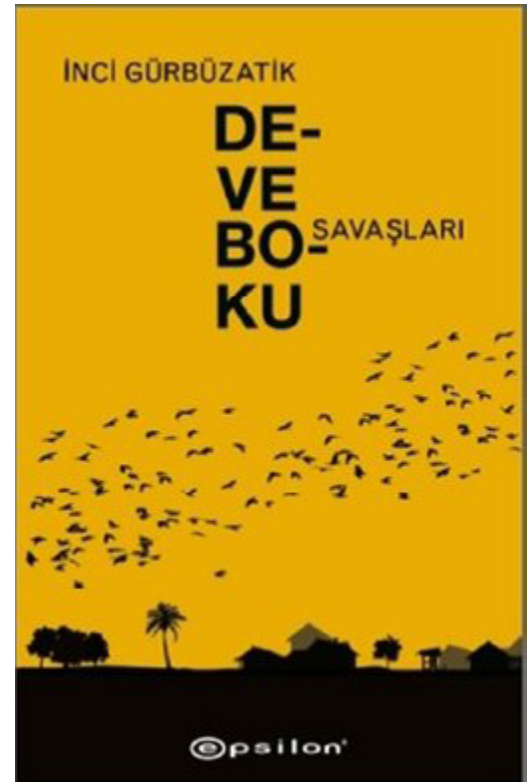
boyatıyor o kadar. İlk ve Son'da erkek kahraman Mecdi, Necla'ya "siz saadeti ancak sevdiği adamın hâkimiyetine girerek kazanacağını bilmeyen bir kadınsınız" dediğinde Ayten çok kızıyor ve Necla'nın salak ve kafasız olduğunu düşünüyor ve Mecdi'ye beddua ediyor. Saçlarını eski rengine ya da başka bir renge dönüştürmeye karar veriyor.

Erkeğin hâkimiyetine girecek kadına tahammülü yok onun (s.242-243). Gürbilek ("Erkek Yazar, Kadın Okur", Kadınlar Dile Düşünce, 2004.) roman okuyan kadın kahramanların okudukları romanlardan nasıl etkilendiklerini uzun uzun çözümler. Kadınlara, ihanete uğradıklarında da intikam almaya kalktıklarında da romanlar eşlik ederken Ayten romanı okur ama etkilenmez. Zaten Deve Boku Savaşları'nda İlk ve Son'un sonuna ilişkin bir ipucu da yoktur. Ayten okur beğensin beğenmesin kendi izlencesini kurar ve uygular. Ayten okuduğu romandan etkilenmez, Necla gibi olmak istemez, başkası olma arzuna kapılmaz. Bu yönüyle de erkeklerin yazdığı romanlardaki "roman okuyan kadın"ın yazgısını kırar.

Ayten gerçeklikle bağını yitirmez. Ne istediğini bilir, isteğini gerçekleştirecek gücü vardır ve eyleme geçebilir. Korkusuzca ve fütursuzca! O asla kurban bilincine girmez. Oysa Feride kendisine yöneltilen yıkıcı küçümsemenin de etkisiyle kurban bilincini içselleştirir.

Belki de kadınlara atfedilen saflık, uysallık ve itaatkârlık türü özelliklerin romanda yalnızca Feride'de gözlemlendiğini söyleyebiliriz. Erkeğe özgü erk ve yetkinin toplumun tüm alanlarında başat olmadığını bir kez daha gösterir yazar. Kocasını Ayten'e gece komşularla sinemaya gitmesi için izin vermez ama Ayten öyle eylemler gerçekleştirir ki erkeğin iktidarını darmadağın eder. Sert, dövülebilen, egemen erkek imgesi yok olduğu gibi kadınların saçını süpürge ettikleri ev içi alan da yitip gider romanda. Ev içi ataerkillik sallanırken Ayten'in kocasının (Vural'ın) erki sahte bir görünümle bile korunmaz. İlk ve Son'da Mecdi "erkek nedir, kime denir, bu ismi taşıyan varlığın ifade ettiği mana nedir" diye başladığında ve erkeğin ne olduğunu gösterdiğinde Ayten kitabı fırlatır atar. "Allah kahretsin seni Mecdi" der ve az sonra "kitabını bitir de kocasını Kore'ye yolcu eden Safiye'ye Allah kavuşturmasına gidelim" diyen Lütfiye'ye: "Bitirmeyeceğim, sonunu da merak etmiyorum, al götür kitabı" der.

Okur romanı okurken sonunu çok merak edecek.

Deve Boku Savaşları, İnci Gürbüzatık, Syf. 460, Epsilon Yayınevi, 2018.

ETKİNLİK

EVGENY GRINKO

11 Aralık 2018

Saat: 20:30

MEB Şura Salonu,
Ankara**HAYKO CEPKIN**

15 Aralık 2018

Saat: 22:30

Dorock XL Kadıköy,
İstanbul**MEÇHUL PAŞA**

23 Aralık 2018

Saat: 20:00

Caddebostan Kültür
Merkezi,
İstanbul**MAGDALENA
KOŽENÁ**

09 Şubat 2018

Saat: 20:30

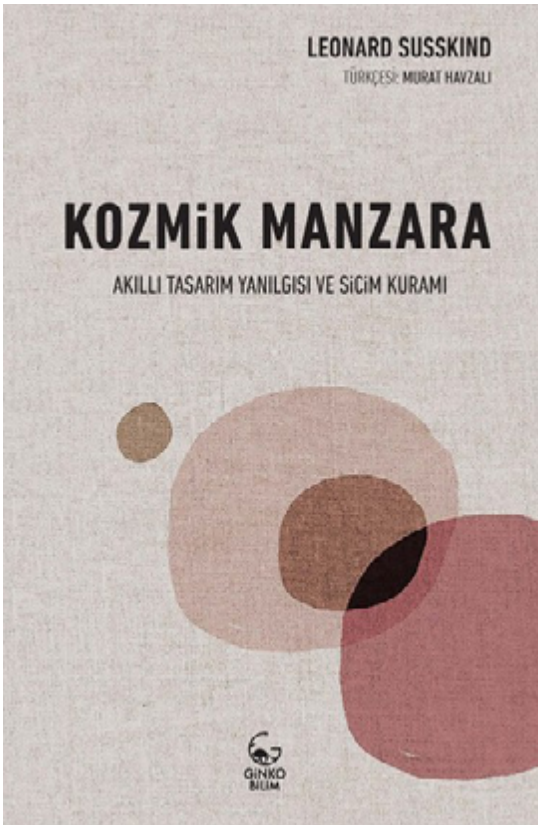
İş Sanat Kültür Merkezi,
İstanbul

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Yeraltı İnsanı

Yazar: **Gabriel De Tarde**
Çevirmen: **Umut Özgür Hoşafcı**
Yayınevi: **Altıkkırkbeş Basın Yayın**
Baskı Sayısı : **1. Basım**
Sayfa Sayısı : **72**

Kozmik Manzara

Yazar: **Leonard Susskind**
Çevirmen: **Murat Havzalı**
Yayınevi: **Ginko Bilim**
Baskı Sayısı: **1. Basım**
Sayfa Sayısı: **328**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Ateş Hırsızları Söylencesi

Yazar: Emirhan Oğuz

Yayınevi: Ayrıntı Yayınları

Baskı Sayısı : 1. Basım

Sayfa Sayısı : 176

Ateşi Geleceğe Taşıyanlar- Anılarla Marx-Engels

Yazar: Kolektif

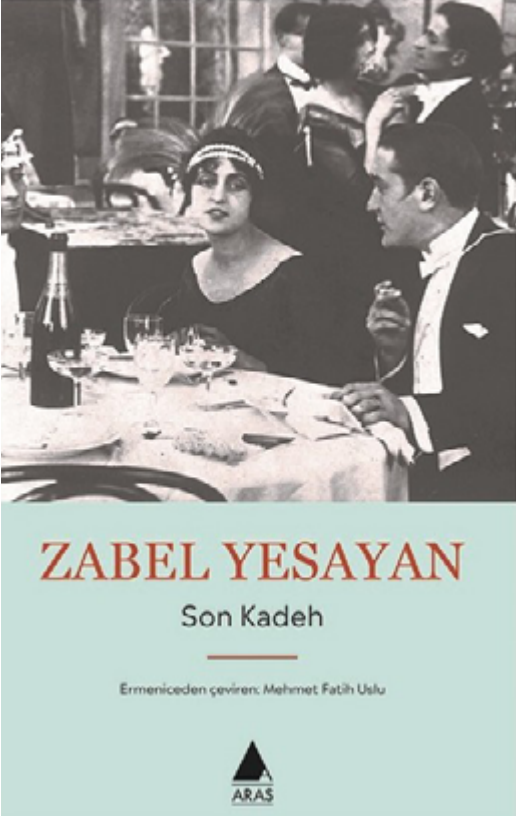
Çevirmen: Alaattin Bilgi

Yayınevi: Kor Kitap

Baskı Sayısı: 1. Basım

Sayfa Sayısı: 488

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Son Kadeh

Yazar: **Zabel Yesayan**
Çevirmen: **Mehmet Fatih Uslu**
Yayınevi: **Aras Yayıncılık**
Baskı Sayısı: **1. Basım**
Sayfa Sayısı : **120**

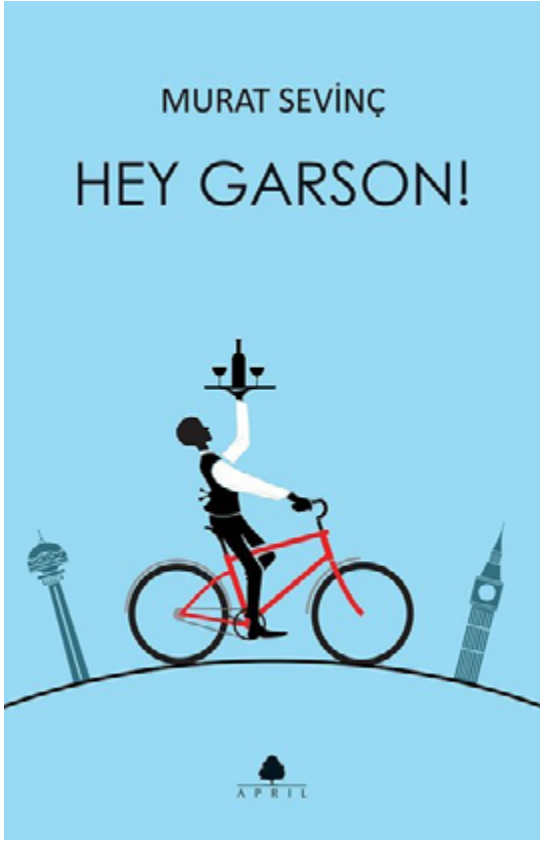

Belki de Dönecektim

Yazar: **Kaan Sabancı**
Yayınevi: **Doğan Kitap**
Baskı Sayısı : **1. Basım**
Sayfa Sayısı : **124**

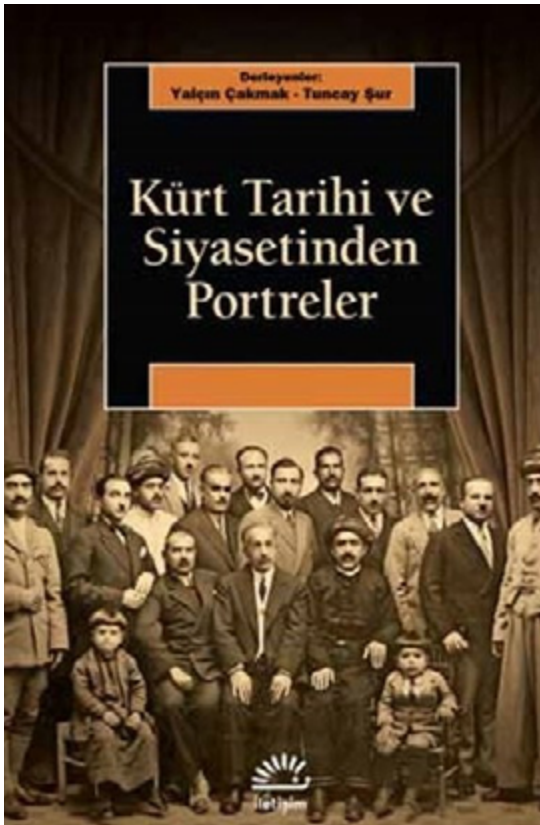

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Hey Garson!

Yazar: **Murat Sevinç**
 Yayınevi: **April Yayıncılık**
 Baskı Sayısı : **1. Basım**
 Sayfa Sayısı : **104**

Kürt Tarihi ve Siyasetinden Portreler

Derleyen: **Yalçın Çakmak, Tuncay Şur**
 Yayınevi: **İletişim Yayıncılık**
 Baskı Sayısı **1. Basım**
 Sayfa Sayısı: **447**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

ferit edgü

KİMSE

ALFA

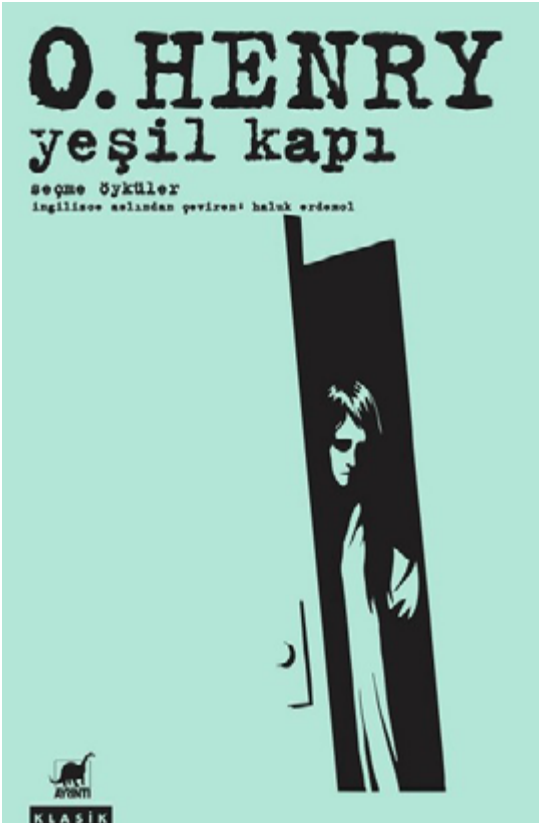
Kimse

Yazar: **Ferit Edgü**

Yayınevi: **Alfa Yayıncılık**

Baskı Sayısı : **1. Basım**

Sayfa Sayısı : **166**

Yeşil Kapı-Seçme Öyküler

Yazar: **O. Henry**

Çevirmen: **Haluk Erdemol**

Yayınevi: **Ayrıntı Yayınları**

Baskı Sayısı **1. Basım**

Sayfa Sayısı : **224**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

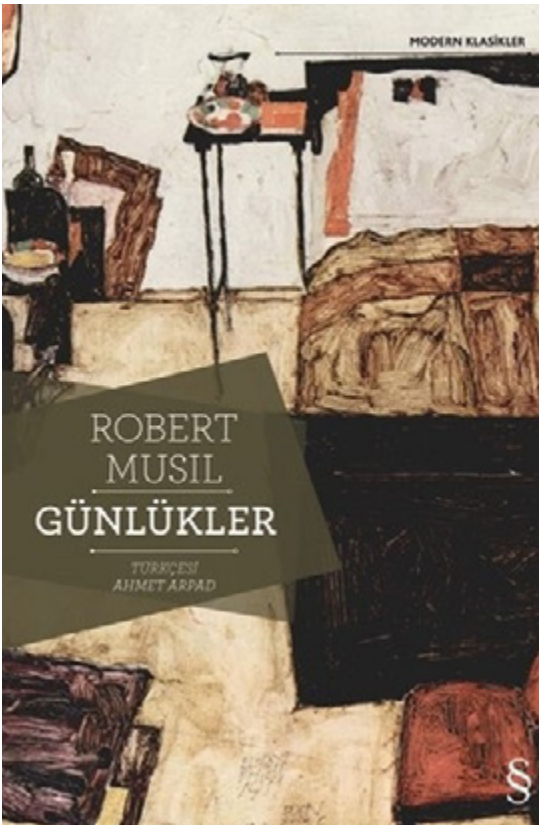
Batık Şehrin İşareti-Bolbadim Günlükleri 2

Yazar: **Aslı Tohumcu**

Yayınevi: **Can Çocuk Yayınları**

Baskı Sayısı: **1. Basım**

Sayfa Sayısı: **192**

Günlükler

Yazar: **Robert Musil**

Çevirmen: **Ahmet Arpad**

Yayınevi: **Everest Yayınları**

Baskı Sayısı: **1. Basım**

Sayfa Sayısı: **464**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

KÜLÜSTÜR METİNLER

ONUR SAKARYA

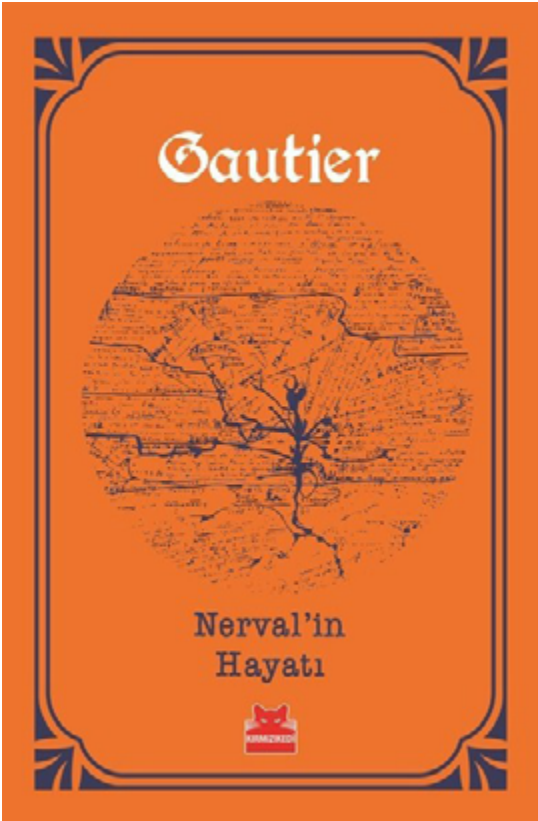
Külüstür Metinler

Yazar: **Onur Sakarya**

Yayınevi: **Düşülke Yayınları**

Baskı Sayısı : **1. Basım**

Sayfa Sayısı : **80**

Nerval'in Hayatı

Yazar: **Theophile Gautier**

Çevirmen: **Ayşe Meral**

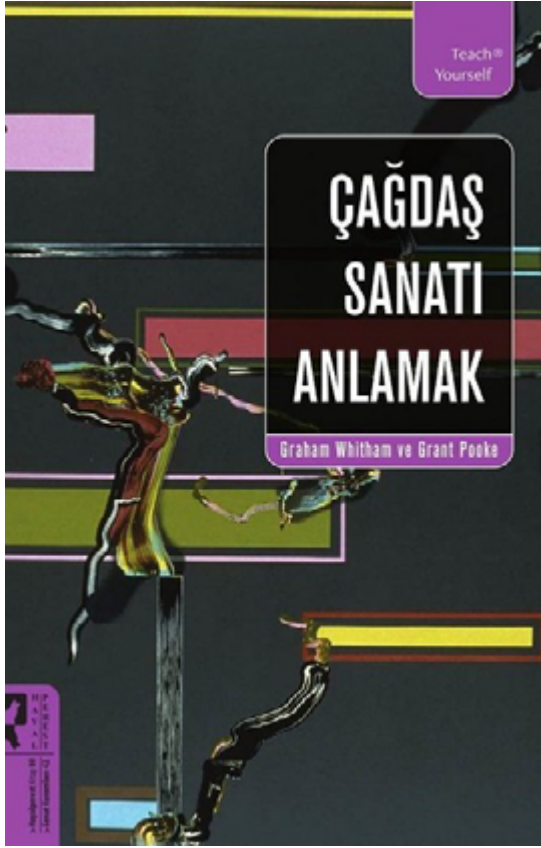
Yayınevi: **Kırmızı Kedi Yayınları**

Baskı Sayısı : **1. Basım**

Sayfa Sayısı : **68**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Çağdaş Sanatı Anlamak

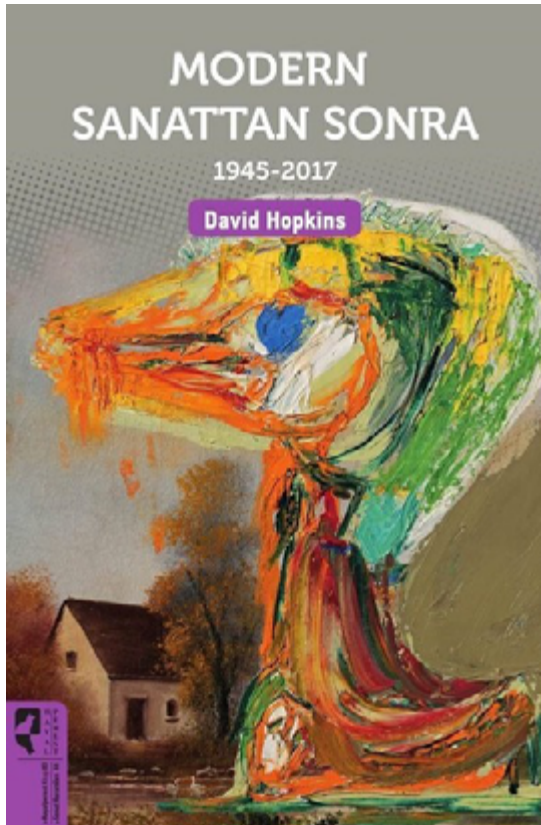
Yazar: **Grant Poole , Graham Whitham**

Çevirmen: **Tufan Göbekçin**

Yayınevi: **Hayalperest Yayınevi**

Baskı Sayısı : **1. Basım**

Sayfa Sayısı : **271**

Modern Sanattan Sonra 1945-2017

Yazar: **David Hopkins**

Çevirmen: **Firdevs Candil Erdoğan**

Yayınevi: **Hayalperest Yayınevi**

Baskı Sayısı : **1. Basım**

Sayfa Sayısı : **400**

ÇOK SATAN KİTAPLAR

EDEBİYAT

1. Suç ve Ceza

Fyodor Mihayloviç Dostoyevski, Türkiye İş Bankası Yayınları

2. Göçüp Gidenler Koleksiyoncusu

Şermin Yaşar, Doğan Kitap

3. Fahrenheit 451

Ray Bradbury, İthaki

4. Olağanüstü Bir Gece

Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

5. Şeker Portakalı

Jose Mauro De Vasconcelos, Can Yayınları

6. Bilinmeyen Bir Kadının Mektubu

Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

7. Hayvan Çiftliği

George Orwell, Can Yayınları

8. Satranç

Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

9. Simyacı

Paulo Coelho, Can Yayınları

10. Kürk Mantolu Madonna

Sabahattin Ali, Yapı Kredi Yayınları

11. 1984

George Orwell, Can Yayınları

12. Fareler ve İnsanlar

John Steinbeck, Sel Yayıncılık

13. Bir Çöküşün Öyküsü

Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

14. Körlük

Jose Saramago, Kırmızı Kedi

15. Ay Işığı Sokağı

Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

ÇOK SATAN KİTAPLAR

EDEBİYAT DIŞI

1. Mustafa Kemal

Yılmaz Özdil, Kırmızı Kedi

2. Momo

Michael Ende, Pegasus Yayınları

3. IKIGAI - Japonların Uzun ve Mutlu Yaşam Sırrı

Hector Garcia, Francesc Miralles, İndigo Kitap

4. Gazi Mustafa Kemal Atatürk

İlber Ortaylı, Kronik Kitap

5. Bağırmayan Çocuklar

Hatice Kübra Tongar, Hayy Kitap

6. Bağırmayan Anneler

Hatice Kübra Tongar, Hayy Kitap

7. 21. Yüzyıl İçin 21 Ders

Yuval Noah Harari, Kolektif Kitap

8. Ustalık Gerektiren Kafaya Takmama Sanatı

Mark Manson, Butik Yayıncılık

9. Hayvanlardan Tanrılara Sapiens

Yuval Noah Harari, Kolektif Kitap

10. Seninle Başlamadı - Kalıtsal Aile Travmaları

Mark Wolynn, Solo Unitas

11. El Vedud

Tuğçe Işınsu, Feniks Kitap

12. Eğitim: Bir Kitle İmha Silahı

John Taylor Gatto, Edam

13. Saklı Seçilmişler

Soner Yalçın, Kırmızı Kedi Yayınevi

14. Değişim Sürecinde Türkiye

Mahfi Eğilmez, Remzi Kitabevi

15. Zamanın Kısa Tarihi

Stephen Hawking, Alfa Yayıncılık

Y. Kemal

gazete duvaR. 'dan oku

4.

[Latife Tekin'in tanıklığından çıkan hikâyeler](#)

8.

[Latife Tekin yine 'ucuz ömürleri' yazıyor](#)

11.

[Latife Tekin: Kötülüğün görünür hale gelmesi bertaraf etmek için bir fırsat](#)

16.

[Latife Tekin'den iki roman: Yarının ve kadınların sitemkar selamı](#)

23.

[ÇEVİRİ'den kitap çevirmenlerine örgütlenme çağrısı](#)

24.

[Ayberk Erkay: Dramatik yazında şiddet tiyatroya şekil veriyor](#)

30.

[Çocukluk ırkçılığa manidir!](#)

32.

[Tanıdık bir fotoğraf albümü: Ayşen Işık'tan Kör Dövüşü](#)

34.

[Taşrada kadın direniyor: Temizlik günü yok!](#)

38.

[Yeni Çıkanlar](#)

